

ક્રાંતિગુરુ શ્યામજી કૃપ્પલ વર્મા

કચ્છ યુનિવર્સિટી, ભુજ

આર્ટ્સ ફેકલ્ટી

એમ.એ

W.e.f.-2010

Regular/External

પ્રકાશક :

રજિસ્ટ્રાર,

કે.એસ.કે.વી, કચ્છ યુનિવર્સિટી, ભૂજ

પ્રાસ્તાવિક

બાહ્ય વિદ્યાર્થી (એકસ્ટર્નલ) પરીક્ષા આપનાર કે.એસ.કે.વી. કચ્છ યુનિવર્સિટીનાં વિદ્યાર્થીઓને સહર્ષ જણાવવાનું કે, વર્ષ ૨૦૧૧-૧૨ થી નિયમિત વિદ્યાર્થીઓ માટે M.A.- સેમેસ્ટર પદ્ધતિ (CBCS) શરૂ કરવામાં આવેલ. બાહ્ય વિદ્યાર્થીઓ પણ આ પદ્ધતિનો લાભ લઈ પોતાની કારકીર્દી ઘડી શકે તે અર્થે વર્ષ ૨૦૧૨-૧૩ થી (એકસ્ટર્નલ) બાહ્ય વિદ્યાર્થીઓ માટે સેમેસ્ટર પદ્ધતિ અમલમાં મૂકવાનો નિર્ણય કરવામાં આવ્યો. તે અનુસંધાને હવેથી નિયમિત વિદ્યાર્થીની જેમ જ એકસ્ટર્નલ વિદ્યાર્થી વર્ષમાં બે વાર ઓક્ટો-નવે. અને માર્ચ-એપ્રિલમાં સેમેસ્ટર પદ્ધતિ પ્રમાણે પરીક્ષા આપશે.

આ સેમેસ્ટર પદ્ધતિમાં વિદ્યાર્થીઓએ વર્ષમાં એક જ વખત ફોર્મ ભરવાનું છે. પરંતુ પરીક્ષા પ્રથમ અને દ્વિતીય સેમેસ્ટર એમ બે વખત આપવાની છે. જેની વિદ્યાર્થીઓએ ખાસ નોંધ લેવી.

આ નવી પદ્ધતિમાં દરેક વિદ્યાર્થીઓને આવકારવા સાથે માન.કુલપતિશ્રી ડૉ. શશીરંજન યાદવ દ્વારા શુભેચ્છા પાઠવવામાં આવે છે.

કુલસચિવશ્રી

ડૉ. બી.એસ.પટેલ

INDEX

SR.NO.	SUBJECT	PAGE NO.
1	Sanskrit	
2	Gujarati	
3	Hindi	
4	English	

* એકસ્ટર્નલ વિદ્યાર્થીમાટે દરેક પ્રશ્નપત્ર ૧૦૦ ગુણનું રહેશે.

નોંધ : ૧) માત્ર એકસ્ટર્નલ વિદ્યાર્થીઓને ફી ભરે એ સમયે વિનામૂલ્યે આપવી.

૨) ફરીથી લેવા આવે એ સમયે રૂા ૫૦.૦૦ લેવા.

૩) અન્યને ૫૦.૦૦ રૂા. માં આપવી.

KSKV KACHCHH UNIVERSITY

BHUJ – KACHCHH

DEPARTMENT OF SANSKRIT

CHOICE BASED CRADIT SYSTEM

SEMESTER SYSTEM – 2010-11

M.A.SEMESTER 1 & 2

Regular/External - SYLLABUS

(w.e.f. June – 2010)

Chair person

CBCS Chair person

Dean

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF SANSKRIT

CHOICE BASED CRADIT SYSTEM

PROPOSED SYLLABUS

SEMESTER SYSTEM – 2010-11

NO.	CODE NO.	SEMESTER-1	CRADIT
1	CCT01	KAVYA	04
2	CCT02	VEDIC LITERATURE	04
3	CCT03	PURANETIHASA	04
4	ECT01	GRAMMAR /VEDANTA	04
5	ICT01	BHASHA NAIPUNYA AVAM SANSKRIT SAHITYA PARICHAYA	04
NO.	CODE NO.	SEMESTER-2	CRADIT
1	CCT04	KAVYA	04
2	CCT05	VEDIC LITERATURE	04
3	CCT06	PURANETIHASA	04
4	ECT02	GRAMMAR /VEDANTA	04
5	ICT02	BHASHA NAIPUNYA AVAM SANSKRIT SAHITYA PARICHAYA	04
TOTAL CRADITS			40

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF SANSKRIT

CHOICE BASED CRADIT SYSTEM

PROPOSED SYLLABUS

SEMESTER SYSTEM – 2010-11

SEMESTER – 1

PAPER 1

COURSE - CCT01

KAVYA

CRADIT- 04

MUDRA-RAKSHASAM - मुद्राराक्षसम्

MARKS – 70

UNIT 1	(अ) अनुवाद (चारमांथी बे)	8	14
	(ब) ससन्दर्भ समजूति (चारमांथी बे)	6	
UNIT 2	कविपरिचय, रूपक उत्पत्ति, विकास, लक्षण		
	निबंधात्मक प्रश्न अथवा विवेचनात्मक नोंध (चारमांथी बे)		14
UNIT 3	निबंधात्मक प्रश्न अथवा निबंधात्मक प्रश्न (कृतिलक्षी)		14
UNIT 4	विवेचनात्मक नोंध (चारमांथी बे) कृतिलक्षी		14
UNIT 5	(अ) विवेचनात्मक नोंध (बेमांथी अेक)	8	14
	(ब) संस्कृतमां प्रश्नोत्तर (चारमांथी बे)	6	

संदर्भग्रन्थो – - मुद्राराक्षस (विशाषदत्त) – डो. आर.पी. महेता, सरस्वती पु. लं., अमदावाद

- संस्कृत साहित्य का बृहद् इतिहास –डो. बलदेव उपाध्याय

- संस्कृत कविदर्शन - भोलानाथ व्यास

- संस्कृत साहित्य का इतिहास - मोतीलाल बनारसीदास

- Mudrarakshasa of vishakhadatta by M.R. Kale – Delhi

- Mudrarakshasa of vishakhadatta – Ed. Tran. R.R. Deshpande, Popular

Book Store, Surat

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF SANSKRIT

CHOICE BASED CRADIT SYSTEM

SEMESTER SYSTEM – 2010-11

SEMESTER – 1

PAPER 2

COURSE - CCT02

VEDIC LITERATURE - वैदिक साहित्य

CRADIT- 04

ऋग्वेद – अथर्ववेद(नियत सूक्तो)

MARKS – 70

UNIT	ऋग्वेद :	MARKS
UNIT 1	ऋग्वेद : १) दशराज्ञसूक्त (७.१८) २) वरुणसूक्त (७.८६) ३) सोमसूक्त (८.८०) (४) मंडूकसूक्त (७.१०३) (अ) अनुवाद विवरण साथे(चारमांथी बे) (ब) विवेचनात्मक नोंध(बेमांथी अेक)	14 8 6
UNIT 2	ऋग्वेद : १) यमसूक्त (१०.१०४) २) नासदीयसूक्त () ३) भृहस्पतिसूक्त (४.५०) ४) सरस्वतीसूक्त (७.८५) (अ) अनुवाद विवरण साथे(चारमांथी बे) (ब) विवेचनात्मक नोंध(बेमांथी अेक)	14 8 6
UNIT 3	छन्द, पद्यपाठ, व्याकरण विषयक नोंध, वैदिक छेत्वर्थ कृदन्त, संबंधक भूतकृदन्त सूचना प्रमाणे लभो(चारमांथी त्रण)	12
UNIT 4	अथर्ववेद : १)भूमिसूक्त (१२.१) (अ) अनुवाद विवरण साथे(चारमांथी बे) (ब) विवेचनात्मक नोंध(बेमांथी अेक)	16 8 8

UNIT 5 દેવ શબ્દનો અર્થ, દેવોની વિશેષતાઓ અને લાક્ષણિકતાઓ,

અગ્નિ, ઈન્દ્ર, વરુણ, અશ્વિનૌ, પૂષન્, ઉષા, રુદ્ર, મરુત્

નિબંધાત્મક પ્રશ્ન અથવા નિબંધાત્મક પ્રશ્ન

14

સંદર્ભ ગ્રન્થો —

- વૈદિકસૂક્ત મંજૂષા — ડો. હર્ષદેવ માધવ, પાર્શ્વ પ્રકાશન — અમદાવાદ
- ઋગ્વેદ મંડલ -૭ — ડો. વસન્ત ભટ્ટ, સરસ્વતી પુસ્તક ભંડાર, અમદાવાદ
- ઋગ્વેદ મંડલ -૭, ડો. ગૌતમ પટેલ, યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
- વૈદિક સાહિત્ય અને સંસ્કૃતિ — ડો. ગૌતમ પટેલ, યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
- વૈદિક સાહિત્ય और संस्कृति - डॉ. बलदेव उपाध्याय
- ऋग्वेदः - दशमं मण्डलम् — संपा. वसन्तकुमारः भट्टः, सरस्वती पु. भंडार, अहमदाबाद
- વૈદિક સૂક્ત સંગ્રહ — સં. વસન્ત ભટ્ટ, સરસ્વતી પુ. ભંડાર, અમદાવાદ
- वसिष्ठ ऋषिर्नुं दर्शन — अ.दे. शास्त्री, युनि. ग्रंथ निर्माણ बोर्ड, अमदावाદ
- ઋગ્વેદ દર્શન — ડો. ભાનુશંકર ઉપાધ્યાય
- ઋગ્વેદ સંહિતા (મં. ૭) ડો. ડી.જી. વેદિયા, પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF SANSKRIT

CHOICE BASED CRADIT SYSTEM

SEMESTER SYSTEM – 2010-11

SEMESTER – 1

PAPER 3

COURSE - CCT03

PURANETIHASA - પુરાણોત્તિહાસ

CRADIT- 04

શ્રીમદ્ભાગવતપુરાણ (સ્કન્ધ-૧૦ પૂર્વાર્ધ) અને શિલાલેખ

MARKS – 70

UNIT 1	સ્કન્ધ ૧૦(પૂર્વાર્ધ) વિવરણ આપી અનુવાદ કરો (આઠમાંથી ચાર)	16
UNIT 2	શ્રીમદ્ભાગવતનું સાહિત્યિક મૂલ્યાંકન, પુરાણ દશ અને પંચ લક્ષણ, પુરાણ શબ્દનો અર્થ, સંખ્યા, વર્ગીકરણ, ઉદ્ભવ અને વિકાસ નિબંધાત્મક પ્રશ્ન અથવા નિબંધાત્મક પ્રશ્ન	12
UNIT 3	શ્રીમદ્ભાગવત સ્કન્ધ-૧૦પૂર્વાર્ધ વિવેચનાત્મક નોંધ(ચારમાંથી બે)	14
UNIT 4	શ્રીમદ્ભાગવત (નિયતાંશ) નિબંધાત્મક પ્રશ્ન અથવા નિબંધાત્મક પ્રશ્ન	12
UNIT 5	સ્કન્ધગુપ્ત –ગીરનારનો શિલાલેખ, રુદ્રદામન – ગીરનારનો શિલાલેખ (અ) અનુવાદ કરી સમજાવો (ચારમાંથી બે) (બ) વિવેચનાત્મક નોંધ લખો (બેમાંથી એક)	10 16 6

સન્દર્ભગ્રન્થ –

- ભારતીય અભિલેખ વિદ્યા, યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
- મહાક્ષત્રપ રુદ્રદામનનો શૈલલેખ, ભારતી શેલત
- સ્કન્ધગુપ્ત ગિરનારનો શૈલલેખ, ભારતી શેલત
- ઈતિહાસના સાધન તરીકે ગુજરાતના અભિલેખ, હરિપ્રસાદ શાસ્ત્રી
- પુરાણ વિમર્શ, ડો. બલદેવ ઉપાધ્યાય
- શ્રીમદ્ભાગવતીય તત્ત્વજ્ઞાન – ડો. ગીતા મહેતા, પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ

- પ્રશિષ્ટ સંસ્કૃત સાહિત્યનો ઇતિહાસ – ડો. અમૃત ઉપાધ્યાય, યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
- ક્ષત્રપકાલીન ગુજરાત – ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ, જિતેન્દ્ર બી. શાહ, એલ.ડી. ઇન્ડોલોજી, અમદાવાદ
- અશોકકાલીન ધાર્મિક અભિલેખ -ગૌરીશંકર ઓઝા, ભારતીય કલા પ્રકાશન, દિલ્લી
- ભાગવતપુરાણ પરિચય - પ્રો. અનિલકુમાર શાસ્ત્રી, પાર્શ્વ
- ભારતીય પુરાલિપિ વિદ્યા – ડો. બી.સી.સરકાર – અનુ.ડો.કૃષ્ણદત્ત વાજપેયી, સરસ્વતી
- પ્રાચીન ભારતીય અભિલેખ - ગૌરીશંકર ઓઝા – સરસ્વતી
- ક્ષત્રપકાલીન ગુજરાત – ડો. રમેશ જમીનદાર, સરસ્વતી
- આભિલિખિક અધ્યયન કી પ્રવિધિ एवं इतिहास –सीताराम दवे

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF SANSKRIT

CHOICE BASED CRADIT SYSTEM

SEMESTER SYSTEM – 2010-11

SEMESTER – 1

PAPER 4A

COURSE - ECT01A

GRAMMAR - व्याकरणशास्त्र

CRADIT- 04

लघुसिद्धान्तकौमुदी (व्यंजनसन्धि, विसर्गसन्धि), वाक्यसंरचना		MARKS – 70	
UNIT 1	व्यंजनसन्धि प्रकरण (सूत्र – ६२ थी ७६) (अ) सूत्र समजूति (चारमांथी बे) (ब) संधिप्रक्रिया समजावो (चारमांथी बे)	8 6	14
UNIT 2	व्यंजनसन्धि प्रकरण (सूत्र – ७७ थी १०२) (अ) सूत्र समजूति (चारमांथी बे) (ब) संधिप्रक्रिया समजावो (चारमांथी बे)	8 6	14
UNIT 3	विसर्गसन्धि प्रकरण (सूत्र – १०३ थी ११५) (अ) सूत्र समजूति (चारमांथी बे) (ब) संधिप्रक्रिया समजावो (चारमांथी बे)	8 6	14
UNIT 4	(अ) पत्रलेखन (संस्कृतमां) (ब) अडेवाललेखन (संस्कृतमां)	7 7	14
UNIT 5	(अ) गद्यभंड वांयीने संस्कृतमां उत्तर आपो. (ब) सूयनानुसार जवाब आपो (संस्कृतमां)	7 7	14

सन्दर्भग्रन्थो –

- लघुसिद्धान्तकौमुदी(पूर्वार्ध) – डो. वसन्त लड्डे, सरस्वती पुस्तक भंडार, अमदावाड
- संस्कृत वाक्य संरचना – डो. वसन्त लड्डे, सरस्वती पुस्तक भंडार, अमदावाड
- लघुसिद्धान्तकौमुदी – सं. निरंजन पटेल, पार्श्व प्रकाशन, अमदावाड
- संस्कृत निबंधरत्नाकरः - डो. राजकिशोर सिंघ, प्रकाशन केन्द्र, लखनऊ
- लघुसिद्धान्तकौमुदी –गीताप्रेस गोरखपुर
- पाणिनीय अष्टाध्यायी सूत्रपाठ –सं. किशोरभाई पाठक, गोपालकृष्ण ट्रस्ट, जूनागढ
- लघुसिद्धान्तकौमुदी – यौभम्बा प्रकाशन
- भृहद् अनुवाद यंद्रिका – यकधर नौटियाल 'हंस'
- संस्कृत वाक्यरचना कौमुदी – डो. विश्वनाथ शास्त्री, पार्श्व प्रकाशन, अमदावाड
- संस्कृतमन्दिरातःप्रवेशिका – अनु. रामकृष्ण भांडारकर, ताराशंकर रामशंकर स्मार्त सरस्वती
- संस्कृतवागव्यवहारः - डो. लषट्टेव माधव, पार्श्व प्रकाशन, अमदावाड
- संस्कृत भाषाकौशल्यम् – डो. लषट्टेव माधव, पार्श्व प्रकाशन, अमदावाड
- लघुसिद्धान्तकौमुदी – डो. जितेन्द्र त्मानुशाली, पार्श्व प्रकाशन अमदावाड
- संस्कृत व्याकरण प्रबोध – प्रि. पुरुषोत्तम ठ. पटेल

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF SANSKRIT

CHOICE BASED CREDIT SYSTEM

SEMESTER SYSTEM – 2010-11

SEMESTER – 1

PAPER 4B

COURSE - ECT01B

VEDANTA - वेदान्त

CREDIT- 04

કઠોપનિષદ્ અને મુણ્ડકોપનિષદ્

MARKS – 70

UNIT 1	વિવેચનાત્મક નોંધ (ચારમાંથી બે) (બન્ને ઉપનિષદોમાંથી)	16
UNIT 2	કઠોપનિષદ્ નિબંધાત્મક પ્રશ્ન અથવા નિબંધાત્મક પ્રશ્ન	12
UNIT 3	મુણ્ડકોપનિષદ્ નિબંધાત્મક પ્રશ્ન અથવા નિબંધાત્મક પ્રશ્ન	14
UNIT 4	પ્રમુખ દશ ઉપનિષદોનો અભ્યાસ વિવેચનાત્મક નોંધ (ચારમાંથી બે)	14
UNIT 5	પ્રમુખ દશ ઉપનિષદોનો અભ્યાસ વિવેચનાત્મક નોંધ (ચારમાંથી બે)	14

સંદર્ભગ્રન્થો :-

- મુંડકોપનિષદ્ - પ્રા. અરુણા એમ. ભટ્ટ, સરસ્વતી પુ. ભં., અમદાવાદ
- કઠોપનિષદ્ - પ્રા. વર્ષા પી. દવે, સરસ્વતી પુ.ભં., અમદાવાદ
- મૃત્યુનું સત્ય (કઠોપનિષદ્) – નર્મદાશંકર વ્યાસ, પ્રવીણ પ્રકાશન, રાજકોટ
- ઉપનિષદ્વિદ્યા - ભાણદેવ, પ્રવીણ પ્રકાશન, રાજકોટ
- ઉપનિષદ્ નવનીત – કિશોર સી.દવે, યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
- શ્રીઉપનિષદો – આચાર્યશ્રી નથુરામ શર્મા, આનંદ આશ્રમ, બિલખા
- ઉપનિષદનું અમૃત – યોગેશ્વર, પ્રવીણ પ્રકાશન, રાજકોટ

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF SANSKRIT

CHOICE BASED CRADIT SYSTEM

SEMESTER SYSTEM – 2010-11

SEMESTER – 1

PAPER 5

COURSE - ICT01

BHASHA NAIPUNYA AVAM SANSKRIT SAHITYA

PARICHAYA – ભાષાનેપુણ્ય એવં સંસ્કૃત સાહિત્ય પરિચય

CRADIT- 04

	વૈદિક સાહિત્યનો ઇતિહાસ અને ભાષાપ્રયોગ	MARKS – 70
UNIT 1	વૈદિકસાહિત્ય – ચાર વેદ, ગોપથ, તવલકાર, ઐતરેય, તૈતિરીય, ષડ્વિંશ, તાણ્ડ્યબ્રાહ્મણો નિબંધાત્મક પ્રશ્ન અથવા નિબંધાત્મક પ્રશ્ન	14
UNIT 2	વૈદિક સાહિત્ય પરિચય - મુખ્ય દશ ઉપનિષદોનો પરિચય વિવેચનાત્મક નોંધ (ચારમાંથી બે)	14
UNIT 3	આધુનિક સંસ્કૃત સાહિત્ય પરિચય – ગીત, ગઝલ, અચ્છાન્દસ, હાઈકુ, તાન્કા, સીજો, મોનો ઈમેજ, પત્ર, નવલકથા, ટૂંકી વાર્તા વિવેચનાત્મક નોંધ (ચારમાંથી બે)	14
UNIT 4	વ્યાવહારિક ભાષાપ્રયોગ – વ્યવહાર સાહસ્રી – ૫ થી ૧૬ વ્યાવહારિક સંવાદ લેખન (ચારમાંથી બે)	12
UNIT 5	વ્યાવહારિક ભાષાપ્રયોગ (અ) સંસ્કૃતમાં પત્રલેખન (બેમાંથી એક) (કાર્યાલય અને સામાજિક સંબંધો) (બ) સંસ્કૃતમાં અહેવાલ લેખન(બેમાંથી એક)	16 8

(મહાવિદ્યાલય, વિશ્વવિદ્યાલયને સંબંધિત કાર્યક્રમો)

સંદર્ભગ્રન્થ :-

- અર્વાચીન સંસ્કૃત સાહિત્ય : દશા એવં દિશા – સં. ડો. મંજુલતા શર્મા સહ સં. ડો. પ્રમોદ ભારતીય
- વૈદિક વાઙ્મય કા ઇતિહાસ vol. 1 part 1&2 – પં ભગવદત્ત, પરિમલ પબ્લિકેશન્સ, દિલ્લી
- સંસ્કૃત સાહિત્ય કા અભિનવ ઇતિહાસ – ડો. રાધાવલ્લભ ત્રિપાઠી
- આધુનિક સંસ્કૃત નાટ્યસાહિત્ય ઔર સૌંદર્યકલાશાસ્ત્રીય તત્ત્વ – રીતા તિવારી, પ્રતિભા પ્રકાશન, દિલ્લી
- વૈદિક સાહિત્ય કા ઇતિહાસ - લે. ગજાનન શાસ્ત્રી, ચૌખમ્બા સાહિત્ય, વારાણસી
- વૈદિક વાઙ્મય કા ઇતિહાસ – શ્રીરમાકાન્ત શાસ્ત્રી, ચૌખમ્બા સાહિત્ય, વારાણસી
- વૈદિક સાહિત્ય કા ઇતિહાસ – ડો. પારસનાથ દ્વિવેદી, ચૌખમ્બા સાહિત્ય, વારાણસી
- વૈદિક સાહિત્ય કી રૂપરેખા - પ્રા. હંસરાજ અગ્રવાલ, ચૌખમ્બા સાહિત્ય, વારાણસી
- સંસ્કૃત વાગ્યવહાર: , દીક્ષા ૧ - રાષ્ટ્રીય સંસ્કૃત સંસ્થાન, દિલ્લી

- संस्कृत भाषाप्रवेश: भाग १, २, ३ – संस्कृत भारती, दिल्ली
- सुबोध संस्कृत – रसिकलाल परिभ, सूरत
- संस्कृत स्वयं शिक्षक – पंडित श्रीपाद दामोदर सातवणेकर, किला पारडी
- संस्कृत साहित्य : २०मी शताब्दी – डो. राधावल्लभ त्रिपाठी
- संस्कृतवाग्यवहार: - डो. लक्ष्मण माधव, पार्श्व प्रकाशन, अमदावाद
- संस्कृत भाषाकौशल्यम् – डो. लक्ष्मण माधव, पार्श्व प्रकाशन, अमदावाद
- वैदिक साहित्यनो ँतिलास – डो. वसन्त लड्ड, सरस्वती पु.लं., अमदावाद
- वैदिक साहित्य अने संस्कृति – डो. गौतम पटेल, पार्श्व प्रकाशन, अमदावाद

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF SANSKRIT

CHOICE BASED CRADIT SYSTEM

SEMESTER SYSTEM – 2010-11

SEMESTER – 2

PAPER 6

COURSE - CCT04

KAVYA - કાવ્ય

CRADIT- 04

૧)રસસૂત્ર –નાટ્યશાસ્ત્ર (આચાર્ય ભરત)

૨)આધુનિક સંસ્કૃત સાહિત્ય (ડો. હર્ષદેવ માધવ, ડો. કાન્તિ ગોરની પસંદગીની કૃતિઓ)

MARKS – 70

UNIT 1	ભરતમુનિનું રસસૂત્ર: વ્યાખ્યા, મતચર્ચા નિબંધાત્મક પ્રશ્ન અથવા નિબંધાત્મક પ્રશ્ન	14
UNIT 2	આધુનિકતા: વિભાવના, આધુનિક સંસ્કૃત કવિતાપ્રકારો, વિશેષતાઓ, આધુનિક કવિઓનો પરિચયાત્મક ઇતિહાસ વિવેચનાત્મક નોંધ (ચારમાંથી બે)	14
UNIT 3	ડો. હર્ષદેવ માધવ: (કવિ પરિચય –કવન અને કૃતિલક્ષી) ૧) વર્ષાકાલ (ગઝલ) ૨) ભૂકમ્પોત્તરમ્ ૩) આખ્યાયિકા ૪) ઊંટ વિષયક પાંચ મોનો ઇમેજ કવિતાઓ – ૧) રણં સમાપ્ય ૨) સ્વકુરૂપમ્ ૩) કયામત ઇતિ આખ્યાતમ્ ૪) ઉષ્ટ્રસ્ય છાયાસમં રણમ્ ૫) રશ્મિબદ્ધમ્ – ઉષ્ટ્રમુખમ્ ▪ વિવેચનાત્મક નોંધ (ચારમાંથી બે)	14
UNIT 4	કાવ્ય સમજૂતિ (ચારમાંથી બે)	14
UNIT 5	ડો. કાન્તિ ગોર : કૃતિલક્ષી અને કવિપરિચય ૧) શંકા ૨) વ્રજવાણી ગ્રામસ્ય ઢોલવાદક: ૩) હોથલ પદમણી વિવેચનાત્મક નોંધ (ચારમાંથી બે)	14

સંદર્ભગ્રંથો :-

- ભરત રસસૂત્ર: ડો. વસન્ત ભટ્ટ, સરસ્વતી પુસ્તક ભંડાર, અમદાવાદ
- ડો. હર્ષદેવ માધવ(પસંદગીના કાવ્યો) ડો. સી.બી. બાલસ, પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- ડો. કાન્તિ ગોર (પસંદગીનાં રૂપકો), ડો. કે.એમ. ત્રિવેદી, પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- નાટ્યશાસ્ત્ર (અ. દ.૧.૨) અભિનવ ભારતી સાથે, તપસ્વી નાન્દી
- અભિનવ રસવિચાર – નગીનદાસ પારેખ
- ભારતીય સાહિત્યવિચાર મંજૂષા – ડો. રમેશ બેટાઈ, યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ

- ભરત નાટ્યશાસ્ત્ર - મહેશ ચં. શાહ , યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
- ભરત નાટ્યશાસ્ત્રનું રસસૂત્ર, રૂપકના પ્રકારો, ધ્વનિસિદ્ધાન્ત અને ધ્વનિના પ્રકારો —ડો. હર્ષદેવ માધવ, પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- સામ્પ્રત સંસ્કૃત કવિતા —ડો. ગીતા ત્રિવેદી, પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- વૈચારિક કાન્તિના પરિપ્રેક્ષ્યમાં સંસ્કૃત સાહિત્ય — ડો. સુભાષ બ્રહ્મભટ્ટ, પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- આધુનિક સંસ્કૃત મેં અર્થપૂર્ણ અભિવ્યક્તિ કી કવિતા - શ્રુતિ હર્ષદેવ, શ્રીવાણી અકાદમી
- રથ્યાસુ જમ્બુવણાનાં શિરાણામ્ — ડો. હર્ષદેવ માધવ, સંસ્કૃત સેવા સમિતિ, અમદાવાદ

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF SANSKRIT

CHOICE BASED CRADIT SYSTEM

SEMESTER SYSTEM – 2010-11

SEMESTER – 2

PAPER 7

COURSE - CCT05 VEDIC LITERATURE – વૈદિકસાહિત્ય CRADIT- 04

૧) યજુર્વેદ, (નિયતાંશ), શતપથબ્રાહ્મણ(૧.૬ - ૩.૧થી ૨૧)

૨) અપઠિત, વેદકાલીન સમાજ, સંસ્કૃતિ, સિંધુસંસ્કૃતિ સાથે તુલનાત્મક અભ્યાસ MARKS – 70

UNIT 1 - યજુર્વેદ અધ્યાય ૩૪, મંત્ર (૧ થી ૬) શિવસંકલ્પસૂક્ત

- યજુર્વેદ અધ્યાય ૧૬, મંત્ર ૧ થી ૧૬ રુદ્રસૂક્ત

(અ) અનુવાદ વિવરણ સાથે (ચારમાંથી બે) 8 14

(બ) વિવેચનાત્મક નોંધ (બેમાંથી એક) 6

UNIT 2

સમાજજીવન : કૌટુંબિક જીવન, પિતૃપ્રધાન સમાજ, વિવાહ, નારીનું સ્થાન,
પુત્ર, શિક્ષણ, પુર, ગ્રામ, ગૃહ, ગૃહનિર્માણ, વર્ણવ્યવસ્થા, ઘરગથ્થુ સામાન, પરિધાન

આર્થિક જીવન : કૃષિપ્રધાન સમાજ, ગાયનું મહત્ત્વ, ધંધા, રોજગાર, વેપાર.

રાજનૈતિક જીવન : સભા, શાસનવ્યવસ્થા, રક્ષણ, દુર્ગ

વિવેચનાત્મક નોંધ (ચારમાંથી બે) 14

UNIT 3

ધાર્મિક જીવન: વૈદિકધર્મની વિશેષતાઓ, દેવભાવના, ઋત, વેદકાલીન સંસ્કૃતની વિશેષતાઓ,
સિંધુખીણની સભ્યતા, પ્રાચીનતા, વૈદિક સભ્યતા સાથે તુલના, બંને એક જ છે તેવો મત.

નિબંધાત્મક પ્રશ્ન અથવા નિબંધાત્મક પ્રશ્ન 14

UNIT 4

અપઠિત: ગુજરાતીમાંથી સંસ્કૃતમાં અનુવાદ (ચારમાંથી બે)

14

UNIT 5

શતપથબ્રાહ્મણ (૧.૬-૩.૧ થી ૨૧) વિશ્વરૂપ ત્વષ્ટાની કથા

(અ) સંસ્કૃતમાં પ્રશ્નોત્તર (ચારમાંથી બે) 6 14

(બ) સંસ્કૃતમાં હેતુલક્ષી પ્રશ્નો (આઠમાંથી આઠ) 8

सन्दर्भग्रन्थ :-

- यजुर्वेद —सं. वसन्त लड्ड, सरस्वती पु. भंडार, अमदावाद
- वैदिक सूक्त मंजूषा — डो. लषट्टेव माधव, पार्श्व प्रकाशन, अमदावाद
- अनुवादयंत्रिका — डो. सी.ओल. शास्त्री
- संस्कृत में अनुवाद कैसे करें — उमाकान्त मिश्र
- शतपथब्राह्मण (नियतांश) — डो. छितार्थी अग्रवात
- वैदिक साहित्य अने संस्कृति — डो. गौतम पटेल, युनि. ग्रंथनिर्माणा बोर्ड, अमदावाद
- वैदिक साहित्य और संस्कृति — डो. बलदेव उपाध्याय
- संस्कृतवाक्यसंरचना- डो. वसन्त लड्ड, सरस्वती पु. भं., अमदावाद
- ऋग्वेदिक ऋषिका : ञवन अेवं दर्शन — डो. ँला घोष, ँष्टर्न बुक लिंकर्स, दिल्ली
- वैदिक संस्कृतिनी विभावना - प्रा.डो. मुकुन्द लालञ्ज वाडेकर —पार्श्व प्रकाशन, अमदावाद
- विश्व की प्राचीन सभ्यताअें — डो. निहारिका , विश्वविद्यालय, वाराणसी
- प्राचीन भारतीय समाज और चिंतन — विश्वविद्यालय, वाराणसी
- हडप्पा अने मोहें जो दडो — डो. हरिप्रसाद गं. शास्त्री, लो.जे.विद्याभवन, अमदावाद
- भारत का पुरातत्त्व — देवप्रकाश शर्मा, प्रतिभा प्रकाशन, दिल्ली
- वैदिक साहित्य और संस्कृति का स्वरूप तथा विकास - प्रो. ओमप्रकाश पाण्डेय, संपूर्णानन्द विश्वविद्यालय, वाराणसी
- वैदिक साहित्य और संस्कृति - श्री वायस्पति गैरोला, यौजम्भा साहित्य, वाराणसी
- वैदिक युग के भारतीय आत्मूषण — डो. रामगोविंदयन्द्र, यौजम्भा साहित्य, वाराणसी
- Indian Ancestors of Vedic Aryans – L.N. Renu, Bharatiya Vidya Bhavan, Bombay-7

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF SANSKRIT

CHOICE BASED CRADIT SYSTEM

SEMESTER SYSTEM – 2010-11

SEMESTER – 2

PAPER 8

COURSE - CCT06

PURANETIHASA પુરાણશાસ્ત્ર

CRADIT- 04

શ્રીમદ્ભાગવત – એકાદશસ્કન્ધ (સંપૂર્ણ), મત્સ્યપુરાણ – વિષ્ણુપુરાણ

MARKS – 70

વિભાગ -૧, એકાદશસ્કન્ધ

UNIT 1 વિવરણ સાથે અનુવાદ (છમાંથી ચાર) 16

UNIT 2 નિબંધાત્મક પ્રશ્ન અથવા નિબંધાત્મક પ્રશ્ન 12

UNIT 3 વિવેચનાત્મક નોંધ (ચારમાંથી બે) 14

UNIT 4 ભાગવતપુરાણમાં ઇતિહાસ, ભુગોળ, ખગોળ, આયુર્વેદ, ગણિત અને અન્ય વિજ્ઞાનો તથા તેની પ્રાસંગિકતા

નિબંધાત્મક પ્રશ્ન અથવા નિબંધાત્મક પ્રશ્ન 14

વિભાગ – ૨

UNIT 5 મત્સ્યપુરાણ અને વિષ્ણુપુરાણમાં આખ્યાન, પુરાકથા તથા ઐતિહાસિક વૃત્તાન્તનો તુલનાત્મક અભ્યાસ (નિયત આખ્યાનો)

૧) મરુત્ જન્મકથા ૨) સમુદ્રમંથન ૩) ઇલાબુધોપાખ્યાન ૪) યયાતિયરિત્ર ૫) શ્રીકૃષ્ણચરિત્ર
૬) પુરુરવોર્વશી ઉપાખ્યાન ૭) સ્યમન્તકમણિવૃત્તાન્ત ૮) જડભરતોપાખ્યાન ૯) દક્ષપ્રજાપતિ દ્વારા સૃષ્ટિ
૧૦) સૂર્યસંજ્ઞાવૃત્તાન્ત ૧૧) સહસ્રાર્જુનચરિત્ર ૧૨) પૃથુચરિત્ર

વિવેચનાત્મક નોંધ લખો. (ચારમાંથી બે) 14

નોંધ :- આ પ્રશ્નપત્રમાં પુરાણની ઉત્પત્તિ, લક્ષણો અને સંખ્યાને લગતા પ્રશ્નો અપેક્ષિત નથી.

સંદર્ભગ્રન્થો :-

- શ્રીમદ્ભાગવતીયતત્ત્વજ્ઞાન – ડૉ. ગીતા મહેતા, પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- પૌરાણિક આખ્યાન, પુરાકથા અને ઐતિહાસિક વૃત્તો – ડૉ. મનસુખ મોલીયા

- શ્રીમદ્ભાગવત ૮,૯,૧૦,૧૧ સ્કન્ધ – ડો. ડી.જી. વેદિયા, પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- પૌરાણિક ધર્મ એવં સમાજ – એસ.એન.રોય, અલાહાબાદ
- પુરાણપરિચય – ડો. મનસુખ મોલિયા
- ડો. હર્ષદેવ માધવ
- પૌરાણિક આખ્યાન, પુરાકથા, ઐતિહાસિક વૃત્તાન્તો – ડો. મનસુખ મોલિયા, રાજકોટ
- પુરાણવિમર્શ – બલદેવ ઉપાધ્યાય, વારાણસી
- પુરાણોમાં ગુજરાત - પ્રા.ઉમાશંકર જોષી, ભો.જે.વિદ્યાભવન, અમદાવાદ

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF SANSKRIT

CHOICE BASED CRADIT SYSTEM

SEMESTER SYSTEM – 2010-11

SEMESTER – 2

PAPER 9A

COURSE - ECT02A

GRAMMAR व्याकरण

CRADIT- 04

लघुसिद्धान्तकौमुदी (नियतांश)(कृदन्त ७६५ - ८८६ अने स्त्रीप्रत्यय १२४५ - १२७३) MARKS – 70

शब्दधातु रूपावलि - रूपपरिचय

UNIT	कृत्य प्रकरण अने पूर्वकृदन्त		
UNIT 1	कृत्य प्रकरण अने पूर्वकृदन्त		
	(अ) सूत्र समजूति (आठमांथी यार)	8	14
	(ब) रूपसिद्धि (आठमांथी यार)	6	
UNIT 2	उत्तरकृदन्त		
	(अ) सूत्र समजूति (आठमांथी यार)	8	14
	(ब) रूपसिद्धि (आठमांथी यार)	6	
UNIT 3	स्त्रीप्रत्यय प्रकरण		
	(अ) सूत्र समजूति (आठमांथी यार)	8	14
	(ब) रूपसिद्धि (आठमांथी यार)	6	
UNIT 4	कृदन्तना प्रकारो अने तेने आधारे बनता क्रियाविशेषणो, शब्दो, कृतप्रत्ययोनी मददथी प्रगट करता भावो, संस्कृतभाषाना सरल प्रयोग माटे महत्वपूर्णा सहायक साधन तरीके कृत प्रत्ययो, पुंलिंग शब्दोने स्त्रीलिंग बनाववाना सरल साधन तरीके स्त्रीप्रत्ययोनी अगत्य (वर्तमान, हेत्वर्थ, भूतकालिक, विध्यर्थ वगैरे कृदन्तप्रकारो विशे नोंध)		
	(अ) विवेचनात्मक नोंध (चारमांथी बे)	10	14
	(ब) कृदन्तप्रकार ओणभावो	4	

સન્દર્ભગ્રન્થો —

- લઘુસિદ્ધાન્તકૌમુદી —ગીતાપ્રેસ ગોરખપુર
- પાણિનીય અષ્ટાધ્યાયી સૂત્રપાઠ —સં. કિશોરભાઈ પાઠક, ગોપાલકૃષ્ણ ટ્રસ્ટ, જૂનાગઢ
- લઘુસિદ્ધાન્તકૌમુદી — ચૌખમ્બા પ્રકાશન
- બૃહદ્ અનુવાદ ચંદ્રિકા — ચક્રધર નૌટિયાલ 'હંસ'
- સંસ્કૃત વાક્ય સંરચના — ડો. વસન્ત ભટ્ટ, સરસ્વતી પુસ્તક ભંડાર, અમદાવાદ
- સંસ્કૃત વાક્યરચના કૌમુદી — ડો. વિશ્વનાથ શાસ્ત્રી, પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- સંસ્કૃતમન્દિરાતઃપ્રવેશિકા — અનુ. રામકૃષ્ણ ભાંડારકર, તારાશંકર રામશંકર સ્માર્ત સરસ્વતી
- સંસ્કૃતવાગ્વ્યવહાર: - ડો. હર્ષદેવ માધવ, પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- લઘુસિદ્ધાન્તકૌમુદી — સં. નિરંજન પટેલ, પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- લઘુસિદ્ધાન્તકૌમુદી — ડો. જિતેન્દ્ર ભાનુશાલી, પાર્શ્વ પ્રકાશન અમદાવાદ

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF SANSKRIT

CHOICE BASED CREDIT SYSTEM

SEMESTER SYSTEM – 2010-11

SEMESTER – 2

PAPER 9B

COURSE - ECT02B

VEDANTA – वेदान्त

CREDIT- 04

		MARKS – 70
UNIT 1	श्रीभाष्य – रामानुज भाष्य (१.१ पूर्वार्ध) भाष्य अनुवाद करी समझवो (चारमांथी बे)	16
UNIT 2	श्रीभाष्य – रामानुज भाष्य (१.१ उत्तरार्ध) भाष्य अनुवाद करी समझवो (चारमांथी बे)	16
UNIT 3	१.१ (पूर्वार्ध – उत्तरार्ध) निबंधात्मक प्रश्न अथवा निबंधात्मक प्रश्न	14
UNIT 4	अद्वैत वेदान्त तथा आधुनिक भौतिक विज्ञान अद्वैत वेदान्त तथा रामकृष्ण परमहंस, विवेकानंद तथा रमण महर्षि निबंधात्मक प्रश्न अथवा निबंधात्मक प्रश्न	12
UNIT 5	वेदान्त सम्प्रदाय : १) अद्वैत २) विशिष्टाद्वैत ३) द्वैत ४) शुद्धाद्वैत ५) अचिन्त्यभेदाभेद ६) अविभागाद्वैत ७) द्वैताद्वैत ८) शब्दाद्वैत विवेचनात्मक नोंध लखो (चारमांथी बे)	12

सन्दर्भग्रंथो :-

- श्रीभाष्य –रामानुज भाष्य, गुजराती अनुवाद सहित – आनंदशंकर ध्रुव, सरस्वती पु.भां., अमदावाद
- ब्रह्मसूत्रों के वैष्णव भाष्य का तुलनात्मक अध्ययन – रामकृष्ण आचार्य,
- शुद्धाद्वैत-सिद्धान्त-प्रदीप - प्रा. गोविंदलाल ड. भट्ट

KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF SANSKRIT

CHOICE BASED CRADIT SYSTEM

SEMESTER SYSTEM – 2010-11

SEMESTER – 2

PAPER 10

COURSE - ICT02

BHASHA NAIPUNYA AVAM SANSKRIT SAHITYA

PARICHAYA – भाषानैपुण्य एवं संस्कृत साहित्य परिचय

CRADIT- 04

नीतिशतकम् -भर्तृहरि, भाषाप्रयोग		MARKS – 70	
UNIT 1	(अ) श्लोक अनुवाद (चारमांथी बे)	8	14
	(ब) ससन्दर्भ समझवो (चारमांथी बे)	6	
UNIT 2	मुक्तक साहित्यनो उद्भव, विकास, लक्षण, मुक्तक साहित्यना वर्ण्य विषयो, भर्तृहरिनुं जीवन, समय, कवन विवेचनात्मक नोध (चारमांथी बे)		14
UNIT 3	कृत्तिलक्षी परिय्यात्मक भागतो विवेचनात्मक नोध (चारमांथी बे)		14
UNIT 4	व्यावहारिक भाषाप्रयोग – व्यवहारसाहस्री – १७ थी २८		14
UNIT 5	व्यावहारिक भाषाप्रयोग संस्कृतभाषामां निबंधलेपन (आशरे १००)(चारमांथी बे) (विद्या, संस्कृतभाषा, स्वधर्मः, श्रीमद्भगवद्गीता, मम मनोरथाः, मम राष्ट्रम्, आरोग्यम्, वसन्तऋतुः, पर्यावरणम्, दूरदर्शनम्)		14

सन्दर्भग्रन्थो –

- संस्कृत वाग्यवहारः , दीक्षा २ - राष्ट्रिय संस्कृत संस्थान, दिल्ली
- संस्कृत व्यावहारिकस्वरूपम् – अरविंद आश्रम, पोंडिच्येरी
- नीतिशतकम् – सं. प्रा. सुरेश ज. दवे, सरस्वती पु.बं., अमदावाद
- नीतिशतकम् – पार्थ प्रकाशन, अमदावाद
- नीतिशतकम् – प्रि. मनसुखलाल सावल्या, प्रवीण प्रकाशन, राजकोट

KSKV KACHCHH UNIVERSITY
BHUJ – KACHCHH

DEPARTMENT OF GUJARATI

CHOICE BASED CRADIT SYSTEM
SEMESTER SYSTEM – 2010-11

M.A.SEMESTER 1 TO 2
REGULAR/EXTERNAL - SYLLABUS

2012

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF GUJARATI

CHOICE BASED CRADIT SYSTEM

SEMESTER SYSTEM – 2010-11

NO.	CODE NO.	SEMESTER-1	CRADIT
1	CCT01	ગ્રંથકાર : કાકાસાહેબ કાલેલકર	04
2	CCT02	ભારતીય સાહિત્યમીમાંસા	04
3	CCT03	કચ્છી ભાષા અને ગુજરાતી ભાષા	04
4	ECT01 (A)	(A) સાહિત્ય સ્વરૂપ : અછાંદસ	04
	ECT01 (B)	અથવા (B) સાહિત્ય સ્વરૂપ : લઘુનવલ	04
5	ICT01	ગુજરાતીમાં કહેવતો અને રૂઢિપ્રયોગો	04
NO.	CODE NO.	SEMESTER-2	CRADIT
1	CCT04	ગ્રંથકાર : ઘીરેન્દ્ર મહેતા	04
2	CCT05	સાહિત્યમીમાંસા	04
3	CCT06	બાળસાહિત્ય	04
4	ECT02(A)	(A) મધ્યકાલીનસાહિત્યની પ્રમુખ કૃતિઓ	04
	ECT02(B)	અથવા (B) ભારતીય આધુનિકસાહિત્ય	04
5	ICT02	સર્જન – ભાવન – વિવેચન	04
TOTAL CRADITS			88

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF GUJARATI

SEMESTER -I – 2010-11

COURSE - CCT01

CRADIT- 04

TOTAL MARKS – 70

‘ગ્રંથકાર : કાકાસાહેબ કાલેલકર’

UNIT - 1	ગ્રંથકારનું જીવન અને યુગપરિબળો	14
UNIT - 2	સર્જકનું સમગ્ર સાહિત્ય	14
UNIT - 3	કાકાસાહેબનું પ્રવાસસાહિત્ય	14
UNIT - 4	કાકાસાહેબના સાહિત્યિક નિબંધો	14
UNIT - 5	કાકાસાહેબનું ગદ્ય	14

સંદર્ભગ્રંથો :

- ◆ કાલેલકર ગ્રંથાવલી ભાગ ૧ થી ૧૫
- ◆ કાલેલકર અધ્યયન ગ્રંથ – સં. ચીમનલાલ ત્રિવેદી તથા અન્ય
- ◆ ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ ખંડ – ૪ – ગુજ.સા.પરિષદ
- ◆ કાકાસાહેબ કાલેલકર (ગ્રંથકાર શ્રેણી) વિષ્ણુ પ્રભાકર
- ◆ અર્વાચીન ગુજ.સા.ની વિકાસરેખા – ભાગ- ૪ ધીરુભાઈ ઠાકર
- ◆ અનુક્રમ – જયંત કોઠારી

પ્રશ્નપત્રનું માળખું

- ◆ દરેક એકમમાંથી સમાન ગુણભાર પ્રમાણે પ્રશ્ન પુછવાના રહેશે.

પ્રશ્નનો ક્રમ	એકમ	પ્રશ્નની પદ્ધતિ	ગુણ	રીમાર્ક્સ
૧	એકમ-૧	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૨	એકમ-૨	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૩	એકમ-૩	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૪	એકમ-૪	ટુકનોંધ (ચારમાંથી બે)	૧૪	
૫	એકમ-૫	ટુકનોંધ (ચારમાંથી બે)	૧૪	

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF GUJARATI

SEMESTER -I – 2010-11

COURSE - CCT02

CRADIT- 04

TOTAL MARKS – 70

‘ભારતીય સાહિત્યમીમાંસા’

UNIT - 1	રસપ્રક્રિયા : ભરતના રસસૂત્ર સંદર્ભે વિભિન્ન આચાર્યોએ કરેલી રસવિષયક વિચારણા	14
UNIT - 2	રસપ્રતીતિનાં વિધનો અને તેનું નિરસન	14
UNIT - 3	આનંદવર્ધનનો ધ્વનિવિચાર : ધ્વનિનું સ્વરૂપ, ધ્વનિના મુખ્ય પ્રકારો	14
UNIT - 4	ક્ષેમેન્દ્રનો ઔચિત્ય વિચાર અને તેની વિકાસરેખા	14
UNIT - 5	કાવ્યમાં અર્થ	14

સંદર્ભગ્રંથો :

- ◆ અભિનવ ગુપ્તનો રસવિચાર અને બીજા લેખો – નગીનદાસ પારેખ
- ◆ ભારતીય કાવ્યસિદ્ધાંત – જયંત કોઠારી અને નટુભાઈ રાજપરા
- ◆ સાહિત્ય મીમાંસા – સં.વિષ્ણુપ્રસાદ ત્રિવેદી

પ્રશ્નપત્રનું માળખું

- ◆ દરેક એકમમાંથી સમાન ગુણભાર પ્રમાણે પ્રશ્ન પુછવાના રહેશે.

પ્રશ્નનો ક્રમ	એકમ	પ્રશ્નની પદ્ધતિ	ગુણ	રીમાર્ક્સ
૧	એકમ-૧	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૨	એકમ-૨	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૩	એકમ-૩	ટુકનોંધ (ચારમાંથી બે)	૧૪	
૪	એકમ-૪	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૫	એકમ-૫	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF GUJARATI

SEMESTER -I – 2010-11

COURSE - CCT03

CRADIT- 04

TOTAL MARKS – 70

કચ્છી ભાષા અને ગુજરાતી ભાષા

UNIT -1	કચ્છીની લાક્ષણિકતાઓ	14
UNIT - 2	કચ્છીના ગુજરાતીથી જુદા પડતાં લક્ષણો	14
UNIT - 3	કચ્છી અને ગુજરાતીનો અન્યોન્ય પ્રભાવ	14
UNIT - 4	કચ્છી કહેવતો	14
UNIT - 5	કચ્છી ક્ષેત્રે વિદ્વાનોનું પ્રદાન	14

સંદર્ભગ્રંથો :

- ◆ ગુજરાતી ભાષા – ઉદ્ભવ,વિકાસ અને સ્વરૂપ – પ્રો.કે.બી.વ્યાસ
- ◆ ભાષા પરિચય અને ગુજરાતી ભાષાનું સ્વરૂપ – પ્રો. જયંત કોઠારી
- ◆ કચ્છ મંજુષા – ડો.ગોવર્ધન શર્મા – ડો. ભાવના મહેતા

પ્રશ્નપત્રનું માળખું

- ◆ દરેક એકમમાંથી સમાન ગુણભાર પ્રમાણે પ્રશ્ન પુછવાના રહેશે.

પ્રશ્નનો ક્રમ	એકમ	પ્રશ્નની પદ્ધતિ	ગુણ	રીમાર્ક્સ
૧	એકમ-૧	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૨	એકમ-૨	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૩	એકમ-૩	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૪	એકમ-૪	ટુકનોંધ (ચારમાંથી બે)	૧૪	
૫	એકમ-૫	ટુકનોંધ (ચારમાંથી બે)	૧૪	

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF GUJARATI

SEMESTER - I – 2010-11

COURSE - ECT01B

CRADIT- 04

TOTAL MARKS – 70

(B) સાહિત્યસ્વરૂપ : લઘુનવલ

UNIT - 1	લઘુનવલની વિભાવના	14
UNIT - 2	લઘુનવલનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ	14
UNIT - 3	લઘુનવલ, દીર્ઘનવલિકા અને નવલકથા વચ્ચેનો સામ્યભેદ	14
UNIT - 4	સાંપ્રત ગુજરાતી લઘુનવલની ગતિવિધિ	14
UNIT - 5	ગુજરાતી સાહિત્યના પ્રમુખ લઘુનવલ સર્જકો	14

સંદર્ભગ્રંથો :

- ◆ કથાવિશ્વ – બાબુ દાવલપુરા
- ◆ કથાવિચાર – પ્રમોદકુમાર પટેલ
- ◆ લઘુનવલનું સ્વરૂપ – ડો. નરેશ વેદ
- ◆ નિસબત – ડો. ધીરેન્દ્ર મહેતા

પ્રશ્નપત્રનું માળખું

- ◆ દરેક એકમમાંથી સમાન ગુણભાર પ્રમાણે પ્રશ્ન પુછવાના રહેશે.

પ્રશ્નનો ક્રમ	એકમ	પ્રશ્નની પદ્ધતિ	ગુણ	રીમાર્ક્સ
૧	એકમ-૧	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૨	એકમ-૨	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૩	એકમ-૩	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૪	એકમ-૪	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૫	એકમ-૫	ટુકનોંધ (ચારમાંથી બે)	૧૪	

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF GUJARATI

SEMESTER - I – 2010-11

COURSE - ICT01

CRADIT- 04

TOTAL MARKS – 70

ગુજરાતીમાં કહેવતો અને રૂઢિપ્રયોગો

UNIT - 1	કહેવતો અને રૂઢિપ્રયોગોની વિભાવના	16
UNIT - 2	કહેવતો અને રૂઢિપ્રયોગોમાં પ્રતિબિંબિત થતું સમાજજીવન	16
UNIT - 3	ગુજરાતીના મહત્વના રૂઢિપ્રયોગો	12
UNIT - 4	ગુજરાતી મહત્વની કહેવતો	12
UNIT - 5	કહેવતો અને રૂઢિપ્રયોગોની માર્મિકતા	14

સંદર્ભગ્રંથો :

- ◆ રૂઢિપ્રયોગો અને કહેવત કોશ – ચંદ્રિકાબેન પટેલ
- ◆ રૂઢિપ્રયોગ કોશ – સં. રતિલાલ સાં. નાયક
- ◆ ભાષાવિવેક – ભાષા નિયામકની કચેરી ગુજરાત રાજ્ય

પ્રશ્નપત્રનું માળખું

- ◆ દરેક એકમમાંથી સમાન ગુણભાર પ્રમાણે પ્રશ્ન પુછવાના રહેશે.

પ્રશ્નનો ક્રમ	એકમ	પ્રશ્નની પદ્ધતિ	ગુણ	રીમાર્ક્સ
૧	એકમ-૧	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૬	
૨	એકમ-૨	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૬	
૩	એકમ-૩	અર્થ આપી વાક્યમાં પ્રયોગ કરો	૧૨	
૪	એકમ-૪	અર્થ આપી વાક્યમાં પ્રયોગ કરો	૧૨	
૫	એકમ-૫	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF GUJARATI

SEMESTER -II – 2010-11

COURSE - CCT04

CRADIT- 04

TOTAL MARKS – 70

ગ્રંથકાર : ધીરેન્દ્ર મહેતા

UNIT - 1	સર્જકનું જીવન અને ઘડતરબળો	14
UNIT - 2	સર્જકનું સમગ્ર સાહિત્ય – પરિચયાત્મક આલેખ	14
UNIT - 3	નવલકથાકાર ધીરેન્દ્ર મહેતા	14
UNIT - 4	વાર્તાકાર ધીરેન્દ્ર મહેતા	14
UNIT - 5	સર્જકનું કવિતા અને વિવેચન અને સંપાદન ક્ષેત્રે પ્રદાન	14

સંદર્ભગ્રંથો :

- ◆ ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ ખંડ – ૭ – ગુજ.સા.પરિષદ
- ◆ વાર્તા વિશેષ : ડો. ધીરેન્દ્ર મહેતા – સં.દર્શના ઘોળકિયા
- ◆ સર્જકની આંતરકથા – સં.ઉમાશંકર જોશી
- ◆ નવલકથા અને હું – સં.હર્ષદ ત્રિવેદી
- ◆ અનુષંગ – જયંત કોઠારી
- ◆ ‘ટૂંકી વાર્તા અને હું’ – શબ્દસૃષ્ટિ દીપોત્સવી વિશેષાંક – ૨૦૦૮

પ્રશ્નપત્રનું માળખું

- ◆ દરેક એકમમાંથી સમાન ગુણભાર પ્રમાણે પ્રશ્ન પુછવાના રહેશે.

પ્રશ્નનો ક્રમ	એકમ	પ્રશ્નની પદ્ધતિ	ગુણ	રીમાર્ક્સ
૧	એકમ-૧	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૨	એકમ-૨	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૩	એકમ-૩	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૪	એકમ-૪	ટુકનોંધ (ચારમાંથી બે)	૧૪	
૫	એકમ-૫	ટુકનોંધ (ચારમાંથી બે)	૧૪	

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF GUJARATI

SEMESTER -II – 2010-11

COURSE - CCT05

CRADIT- 04

TOTAL MARKS – 70

ભારતીય સાહિત્યમીમાંસા

UNIT - 1	કુંતકનો વક્રોક્તિ વિચાર – વક્રોક્તિના પ્રકારો – માર્ગો સાથે	14
UNIT - 2	જગન્નાથની રમણીયતાની વિભાવના અને એમના મતે કાવ્યના પ્રકારો	14
UNIT - 3	સાહિત્યમાં અલંકારનું સ્થાન (દ્રષ્ટાંતો સાથે ચર્ચા અપેક્ષિત છે.)	14
UNIT - 4	કાવ્ય અને નીતિ	14
UNIT - 5	સાહિત્યમાં ગુણ અને રીતિ	14

સંદર્ભગ્રંથો :

- ◆ ભારતીય કાવ્યસિદ્ધાંત – જયંત કોઠારી અને નટુભાઈ રાજપરા
- ◆ સાહિત્યમીમાંસા – સં.વિષ્ણુપ્રસાદ ત્રિવેદી
- ◆ અભિનવ ગુપ્તનો રસવિચાર અને બીજા લેખો – નગીનદાસ પારેખ

પ્રશ્નપત્રનું માળખું

- ◆ દરેક એકમમાંથી સમાન ગુણભાર પ્રમાણે પ્રશ્ન પુછવાના રહેશે.

પ્રશ્નનો ક્રમ	એકમ	પ્રશ્નની પદ્ધતિ	ગુણ	રીમાર્ક્સ
૧	એકમ-૧	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૨	એકમ-૨	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૩	એકમ-૩	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૪	એકમ-૪	ટુકનોંધ (ચારમાંથી બે)	૧૪	
૫	એકમ-૫	ટુકનોંધ (ચારમાંથી બે)	૧૪	

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF GUJARATI

SEMESTER -II – 2010-11

COURSE - CCT06

CRADIT- 04

TOTAL MARKS – 70

બાળસાહિત્ય

UNIT - 1	બાળસાહિત્યની વિભાવના	14
UNIT - 2	બાળસાહિત્યનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ	14
UNIT - 3	પ્રમુખ બાળસાહિત્યકારો (હરિપ્રસાદ વ્યાસ, જીવરામ જોશી, ગીજુભાઈ બધેકા, ત્રિભુવનદાસ વ્યાસ, લાભશંકર ઠાકર, યશવંત મહેતા, હરિકૃષ્ણ પાઠક, ઈશ્વર પરમાર, શ્રદ્ધા ત્રિવેદી)	14
UNIT - 4	બાળસાહિત્યના પ્રકારો	14
UNIT - 5	બાળસાહિત્યને લગતાં સામયિકો	14

સંદર્ભગ્રંથો :

- ◆ ગુજરાતીમાં બાળસાહિત્ય – મોહનભાઈ સં. પટેલ
- ◆ બાળસાહિત્ય સંગોષ્ઠિ – કુમારપાળ દેસાઈ
- ◆ ગુજરાતી બાળવાર્તાઓ સ્વરૂપ અને તેની સમીક્ષા – ડો. ભારતી ઝવેરી
- ◆ વાર્તાનું શાસ્ત્ર – ગીજુભાઈ બધેકા
- ◆ બાળસાહિત્ય સર્વસંગ્રહ – ગીજુભાઈ બધેકા
- ◆ બાળકાવ્ય સર્જન અને ભાવન – સં. મોહનભાઈ પટેલ
- ◆ બાળસાહિત્યનો નવોયુગ ક્યારે ? – યશવંત મહેતા તથા અન્ય
- ◆ બાળસાહિત્ય સર્વસંગ્રહ – જીવરામ જોશી
- ◆ ગુજરાતી બાળસાહિત્ય દર્શન અને દિશા – મોહનભાઈ પટેલ
- ◆ બાળસાહિત્ય સ્વરૂપ અને સર્જન – રતિલાલ નાયક
- ◆ બાળસાહિત્ય વિચાર અને વિમર્શ – ઈશ્વર પરમાર
- ◆ બાલકથા સાહિત્ય એક ઝલક – શ્રદ્ધા ત્રિવેદી
- ◆ ગુજરાતી બાળકથા સાહિત્ય ખંડ ૧ અને ૨ – શ્રદ્ધા ત્રિવેદી
- ◆ બાળસાહિત્ય ગઈકાલ અને આજ – હુંદરાજ બલવાણી

પ્રશ્નપત્રનું માળખું

◆ દરેક એકમમાંથી સમાન ગુણભાર પ્રમાણે પ્રશ્ન પુછવાના રહેશે.

પ્રશ્નનો ક્રમ	પ્રશ્નની પદ્ધતિ	ગુણ	રીમાર્ક્સ
એકમ-૧	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
એકમ-૨	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
એકમ-૩	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
એકમ-૪	ટુકનોંધ (ચારમાંથી બે)	૧૪	
એકમ-૫	ટુકનોંધ (ચારમાંથી બે)	૧૪	

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF GUJARATI

SEMESTER -II – 2010-11

COURSE - ECT02A

CRADIT- 04

TOTAL MARKS – 70

(A) મધ્યકાલીન સાહિત્યની પ્રમુખ કૃતિઓનો અભ્યાસ

UNIT - 1	પ્રાગ્ નરસિંહયુગની નોંધપાત્ર કૃતિઓ	14
UNIT - 2	નરસિંહથી મીરાં સુધીના સમયગાળાની નોંધપાત્ર કૃતિઓ	14
UNIT - 3	ભાલણથી વિશ્વનાથ જાની સુધીના સમયગાળાની નોંધપાત્ર કૃતિઓ	14
UNIT - 4	પ્રેમાનંદથી દયારામ સુધીના સમયગાળાની નોંધપાત્ર કૃતિઓ	14
UNIT - 5	મધ્યકાલીન કૃતિઓમાંથી પ્રગટતી તત્કાલીન લોકજીવનની તાસીર	14

સંદર્ભગ્રંથો :

- ◆ ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ ભાગ – ૧ અને ૨ – ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ
- ◆ ગુજરાતી (મધ્યકાલીન) સાહિત્ય – અનંતરાય રાવળ
- ◆ ગુજરાતી સાહિત્યની રૂપરેખા – ભાગ ૧ વિજયરાય વૈદ્ય
- ◆ નભોવિહાર – રા.વિ. પાઠક
- ◆ મધ્યકાલીન કૃતિઓ – વિજયરાય વૈદ્ય
- ◆ મધ્યકાલીન ગુજરાતી સાહિત્યના સ્વરૂપો – મંજુલા મજમુદાર
- ◆ મધ્યમાલા – ચંદ્રકાન્ત ટોપીવાળા

પ્રશ્નપત્રનું માળખું

- ◆ દરેક એકમમાંથી સમાન ગુણભાર પ્રમાણે પ્રશ્ન પુછવાના રહેશે.

પ્રશ્નનો ક્રમ	એકમ	પ્રશ્નની પદ્ધતિ	ગુણ	રીમાર્ક્સ
૧	એકમ-૧	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૨	એકમ-૨	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૩	એકમ-૩	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૪	એકમ-૪	ટુકનોંધ (ચારમાંથી બે)	૧૪	
૫	એકમ- ૨, ૩, ૪, ૫ માંથી	ટુકનોંધ (ચારમાંથી બે)	૧૪	

KSKV KACHCHH UNIVERSITY - BHUJ

DEPARTMENT OF GUJARATI

SEMESTER II – 2010-11

COURSE - ICT02

CRADIT- 04

TOTAL MARKS – 70

સર્જન – ભાવન – વિવેચન

UNIT - 1	સર્જન-ભાવન-વિવેચનની વિભાવના પ્રકારો સાથે	14
UNIT - 2	લઘુવાર્તાલેખન તથા કાવ્યલેખન	14
UNIT - 3	કાવ્યનું રસદર્શન	14
UNIT - 4	નવલકથાનો આસ્વાદ(કરણધેલો-નંદશંકર મહેતા, ગુજરાતનો નાથ-ક.મા.મુનશી,સોરઠતારા વહેતા પાણી-ઝવેરચંદ મેઘાણી, માનવીની ભવાઈ- પન્નાલાલ પટેલ,લીલુડી ધરતી- યુનીલાલ મડિયા, છિન્નપત્ર-સુરેશ જોશી, પેરેલિયિસ - ચંદ્રકાન્ત બક્ષી, અમૃતા - ર. ચૌધરી,સમયદીપ- ભગવતી શર્મા, ઘ ઓલડમેન એન્ડ ઘ સી-હેમીંગ્વે)	14
UNIT - 5	વિવેચકની સજ્જતા અને પ્રમુખ વિવેચકો (નવલરામ, બ.ક.ઠાકોર, રા.વિ.પાઠક, વિષ્ણુપ્રસાદ ત્રિવેદી,ઉમાશંકર જોશી, જયંત કોઠારી, સુરેષ જોશી,ચંદ્રકાન્ત ટોપીવાળા,)	14

સંદર્ભગ્રંથો :

- ◆ સાહિત્યમાં આધુનિકતા – સુમન શાહ
- ◆ આધુનિકતા અને ગુજરાતી કવિતા – ભોળાભાઈ પટેલ
- ◆ આધુનિકતાવાદ – પ્રમોદકુમાર પટેલ
- ◆ આધુનિક કવિતા – નિરંજન ભગત
- ◆ આધુનિક કવિતા – ચાર મુદ્દાઓ – ઉશનશ તથા અન્ય

પ્રશ્નપત્રનું માળખું

- ◆ દરેક એકમમાંથી સમાન ગુણભાર પ્રમાણે પ્રશ્ન પુછવાના રહેશે.

પ્રશ્નનો ક્રમ	એકમ	પ્રશ્નની પદ્ધતિ	ગુણ	રીમાર્ક્સ
૧	એકમ-૧	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૨	એકમ-૨	(અ)	૧૪	
૩	એકમ-૩	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૪	એકમ-૪	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (બે વિકલ્પો) (બેમાંથી એક)	૧૪	
૫	એકમ-૫	ટુકનોંધ (ચારમાંથી બે)	૧૪	

कच्छ युनिवर्सिटी
यू.जी.सी मॉडल आधारित
एम.ए. : हिन्दी w.e.f. june 2010
(Semester System)
(Choice based credit system)

सूचनाएँ :

- कोर्स अवधि : दो वर्ष, चार सेमिस्टर्स (सत्र)।
- प्रत्येक सेमिस्टर छह (6) महीनों का।
- प्रत्येक सेमिस्टर में पाँच (5) प्रश्नपत्र अर्थात् रेग्युलर विद्यार्थी चार (4) सेमिस्टर के दौरान बीस (20) प्रश्न पत्र पढ़ेंगे।
- प्रत्येक प्रश्न पत्र सौ (100) अंकों का रहेगा जिसमें से सत्तर (70) ऐक्सटर्नल (युनिवर्सिटी) एवं तीस (30) इंटर्नल (कॉलेज) परीक्षा के रहेंगे।
- न्यूनतम पासिंग प्रतिषत चालीस (40) रहेंगे। ऐक्सटर्नल में अटार्ईस (28) एवं इंटर्नल में बारह (12)।
- दूसरे भाग के प्रारंभ में ही विद्यार्थी यह सूचित करेंगे कि वे कौन सा विकल्प चुन रहे हैं। प्रश्नपत्र पांच (5), दस (10), तेरह (13), चौदह (14), अठारह (18), उन्नीस (19) तथा बीस (20) में कौन सा विकल्प चयनित किया जाना है वह विभागाध्यक्ष को सूचित किया जाए।
- जिस छात्र ने लघु शोध प्रबंध चयनित किया हो (प्रश्नपत्र नंबर 20) उसे दूसरे वर्ष के प्रारंभ में यह विष्वास पत्र देना होगा कि वह चौथे (4) सेमिस्टर के दौरान कम से कम सौ (100) टंकित पन्नों में शोध पत्र प्रस्तुत करेगा। शोध प्रबंध के आधार पर विद्यार्थी का मूल्यांकन होगा। उसे मौखिक परीक्षा (Viva) देनी होगी।

एम. ए – भाग 1

M.A. Hindi Semesters (Regular)

(Semester 1)

पाठ्यक्रम	पेपर	अभ्यासक्रम	क्रेडिट
CHN – 101	01	हिन्दी गद्य / Hindi Prose	04
CHN – 102	02	मध्यकालीन काव्य / Medieval Poetry	04
CHN – 103	03	काव्यशास्त्र एवं सहित्यलोचन / Principles of Literary Criticism	04
CHN – 104	04	स्वातंत्र्योत्तर हिन्दी सा. का इतिहास सन् 1990 तक / History of Hindi Literature. (Post independent phase- upto 1990)	04
EHN – 105	05	आधुनिक विमर्ष : स्त्री विमर्ष (105A) / Modern Ideology: Faminism (105A)	04

(Semester 2)

पाठ्यक्रम	पेपर	अभ्यासक्रम	क्रेडिट
CHN – 106	06	हिन्दी गद्य / Hindi Prose	04
CHN – 107	07	मध्यकालीन काव्य / Medieval Poetry	04
CHN – 108	08	काव्यशास्त्र एवं सहित्यलोचन / Principles of Literary Criticism	04
CHN – 109	09	स्वातंत्र्योत्तर हिन्दी सा. का इतिहास सन् 1990 बाद / History of Hindi Literature. (Post independent phase- upto 1990)	04
EHN – 110	10	आधुनिक विमर्ष :दलित विमर्ष (110A) Modern Ideology: Dalit (110A)	04

आंतरिक मूल्यांकन

क्रम	मूल्यांकन विषय	क्रेडिट
01	असाइन्मेन्ट (स्वाध्याय)	10
02	सेमिनार	10
03	आंतरिक कसौटी	10
	कुल अंक	30

कच्छ युनिवर्सिटी

यू.जी.सी मॉडल आधारित

2010 – 14 की नई परीक्षाओं के लिए निर्धारित पाठ्यक्रम

एम. ए हिन्दी (Semester System)

(Choice based credit system)

भाग 1 (Semester 1)

प्रश्नपत्र पत्र 1 – पेपर कोड नं. CHN – 101 : हिन्दी गद्य

सूचना :

हिन्दी विषय के विद्यार्थियों को "हिन्दी गद्य" में सुविधानुसार समस्त गद्य साहित्य में से पुस्तकों की सामाजिक एवं सांस्कृतिक मूल्यवता को दृष्टि में रखकर तत्कालीन समय के लिए योग्य मानते हुए उपन्यास, नाटक आदि विधाओं को पाठ्यक्रम के लिए निश्चित किया गया है।

1. दिव्या (उपन्यास) – यषपाल, प्र. लोकभारती प्रकाशन,
15 ए, महात्मागांधी मार्ग, इलाहाबाद
2. लहरों के राजहंस (नाटक) – मोहन राकेश, प्र. राजकमल, प्रकाशन, 1 – बी,
नेताजी सुभाष मार्ग, नई दिल्ली – 2

द्रुतपाठ हेतु निम्नांकित पुस्तकें अपेक्षित है :

1. सात श्रेष्ठ एकांकी – सं. गंगाप्रसाद पाण्डेय
प्र. लोकभारती, इलाहाबाद

✱ संदर्भ ग्रंथ ✱

1.	हिन्दी उपन्यास : एक अंतर्यात्रा	—	रामदरष मिश्र, राजकमल प्रकाशन, दिल्ली
2.	हिन्दी उपन्यास के सौ वर्ष	—	रामदरष मिश्र, गिरनार प्रकाशन, महेसाना
3.	ऐतिहासिक उपन्यास	—	सतपाल चुघ
4.	लहरों के राजहंस : विविध आयाम,	—	जयदेव तनेजा, प्र. तक्षषिला प्रकाशन, दिल्ली
5.	हिन्दी नाटक के प्रमुख हस्ताक्षर	—	डॉ. रामकुमार गुप्त

✱ अंक विभाजन ✱

2	व्याख्याएँ	2 X 10 = 20
2	आलोचनात्मक प्रश्न	2 X 15 = 30
20	वस्तुनिष्ठ एवं अति लघुत्तरी प्रश्न	20 X 1 = 20
	आंतरिक परीक्षा अंक	<u> = 30</u>
	कुल अंक	= 100

प्रश्नपत्र पत्र 2 पेपर कोड नं. (CHN-102) : मध्यकालीन काव्य

सूचना : हिन्दी साहित्य का मध्यकाल अपनी विषिष्ट प्रवृत्तियों और रचनाओं के लिए सराहनीय है। यह पाठ्यक्रम पूर्वमध्यकालीन (भक्तिकालीन) काव्य लोक-जागरण और लोकमंगल का नवीन स्वर लेकर आया है। इसने भारत की भावनात्मक एकता और सांस्कृतिक परंपरा को सुरक्षित रखा है। उत्तरमध्यकालीन (रीतिकाल) काव्य अपनी कलात्मक अभिव्यंजना में बेजोड़ है। इनका अध्ययन समाज, संस्कृति और युग की धड़कनों को समझने के लिए अनिवार्य है।

1. कबीर — आ. हजारी प्रसाद द्विवेदी
दोहा — पद संख्या — 160 से 209 तक
2. संक्षिप्त बिहारी सतसई — संपादक — आ. रमाशंकर प्रसाद,
प्र.इंडियन प्रेस, प्रयाग

व्याख्या हेतु पद संख्या —

1 से 10, 17 से 23, 40, 53, 60, 72, 80, 91, 105, 111, 122, 130, 139, 146, 150, 170, 181, 190, 200, 215, 224

द्वुतपाठ हेतु निम्नांकित पुस्तकें अपेक्षित हैं :

1. रामचंद्रिका — आ. केषवदास

* संदर्भ ग्रंथ *

1. कबीर का पुनः मूल्यांकन : डॉ. श्रीलता, मोदी प्रकाशन, सूरत
2. बिहारी का नया मूल्यांकन : बच्चनसिंह
3. कबीर मीमांसा : डॉ. रामचंद्र तिवारी, जयभारती प्रकाशन
इलाहाबाद
4. कबीर चिंतन : ब्रजभूषण शर्मा
वाणी प्रकाशन, दिल्ली

✱ अंक विभाजन ✱

2	व्याख्याएँ	2 X 10 = 20
2	आलोचनात्मक प्रश्न	2 X 15 = 30
20	वस्तुनिष्ठ एवं अति लघुत्तरी प्रश्न	20 X 1 = 20
20	आंतरिक परीक्षा अंक	<u> = 30</u>
	कुल अंक	= 100

प्रश्नपत्र पत्र 3 पेपर कोड नं. (CHN-103) : काव्यशास्त्र एवं साहित्यलोचन

सूचना : रचना के वैषिष्ट्य एवं मूल्यबोध के उद्घाटन के लिए काव्यशास्त्र और साहित्यालोचन का ज्ञान अपरिहार्य है। इनसे साहित्यिक समझ विकसित होती है। वह दृष्टि मिलती है, जिसके आधार पर साहित्य के मर्म और मूल्यवत्ता की वास्तविक परख की जा सके। सामाजिक-सांस्कृतिक परिवेश के साथ रचना का आस्वाद प्राप्त करने, रचना को उसकी समग्रता में समझने और जाँचने – परखने के लिए भारतीय और पाश्चात्य काव्यशास्त्र तथा हिन्दी के निजी साहित्यलोचन का अध्ययन समीचीन है।

विभाग अ : संस्कृत काव्यशास्त्र

1. रस सिद्धांत – रस का स्वरूप, रस निष्पत्ति, रस के अवयव(अंग), साधारणीकरण, सहृदय की अवधारणा।
2. अलंकार सिद्धांत – अलंकार का महत्व, वर्गीकरण, अलंकार व बिम्ब विधान।
3. रीति सिद्धांत – रीति सिद्धांत की प्रमुख स्थापनाएँ, अवधारणा, काव्य गुण।
4. वक्रोक्ति सिद्धांत – वक्रोक्ति की अवधारणा, भेद, वक्रोक्ति एवं अभिव्यंजनावाद
5. ध्वनि सिद्धांत – ध्वनि का स्वरूप, प्रमुख स्थापनाएँ, भेद, गुणीभूत व्यंग्य एवं चित्र काव्य।
6. औचित्य सिद्धांत – मूल स्थापनाएँ, भेद।

विभाग ब :

1. हिन्दी काव्यशास्त्र परंपरा।
2. हिन्दी कवि- आचार्यों का काव्यशास्त्रीय चिंतन ।
3. लक्षण काव्य – परंपरा एवं कवि शिक्षा।

* संदर्भ ग्रंथ *

1. समीक्षालोक : भगीरथ मिश्र
2. भारतीय काव्यशास्त्र की भूमिका : डॉ. नगेन्द्र
3. भारतीय एवं पाश्चात्य काव्य शास्त्र : डॉ. गणपतिचन्द्र गुप्त

✱ अंक विभाजन ✱

1 आलोचनात्मक प्रश्न 'अ' विभाग से $1 \times 20 = 20$

1 आलोचनात्मक प्रश्न 'ब' विभाग से $1 \times 20 = 20$

1 संक्षिप्त प्रश्न $1 \times 10 = 10$

20 वस्तुनिष्ठ एवं अतिलघुत्तरी प्रश्न $1 \times 20 = 20$

30 आंतरिक परीक्षा अंक $\underline{\hspace{2cm}} = 30$

कुल अंक = **100**

प्रश्नपत्र पत्र 4 पेपर कोड नं. (CHN-104) :

स्वातंत्र्योत्तर हिन्दी साहित्य का इतिहास

सन् 1990 तक

सूचनाएँ

1. इतिहास का प्रश्न पत्र होने के कारण किसी प्रवृत्ति या विधा का विकास एवं ऐतिहासिक महत्व से संबंधित प्रश्न अपेक्षित है।
2. इतिहास से संबंधित प्रश्नों के उत्तर में पृष्ठभूमि, परिस्थितियाँ, विधा या प्रवृत्ति का अभिप्राय प्रारंभ, नामकरण, अन्य विधा या प्रवृत्ति से अंतर, कथ्य और षिल्पगत विषेषताएँ, प्रमुख रचनाकार एवं रचनाएँ, उपलब्धियाँ एवं सीमाएँ आदि मुद्दे हो सकते हैं।
3. प्रश्नपत्र को 5 विभागों में विभाजित किया गया है। प्रश्नपत्र में प्रत्येक विभाग से प्रश्न पूछे जाने चाहिए। जिनमें से तीन विभाग इस सत्र में और अन्य दो विभागों को प्रश्न पत्र 10 अर्थात् दूसरे सत्र में पढ़ाया जाएगा।

विभाग 1 : **स्वातंत्र्योत्तर हिन्दी कविता**

स्वातंत्र्योत्तर हिन्दी कविता की प्रवृत्तियाँ

- क) प्रयोगवाद
- ख) नयी कविता
- ग) अकविता
- घ) जनवादी या प्रतिबद्ध कविता
- ङ) नवगीतधारा
- च) समकालीन हिन्दी कविता और
- छ) खंडकाव्य

विभाग 2 : **स्वातंत्र्योत्तर हिन्दी उपन्यास**

- क) आँचलिक उपन्यास
- ख) मनोवैज्ञानिक उपन्यास
- ग) सामाजिक उपन्यास
- घ) ऐतिहासिक उपन्यास
- ङ) लघु उपन्यास

विभाग 3 : **स्वातंत्र्योत्तर हिन्दी एकांकी एवं नाटक**

- क) स्वातंत्र्योत्तर हिन्दी एकांकी:
पृष्ठभूमि, नया उन्मेष, रंगचेतना कथ्य एवं षिल्पगत विषेषताएँ, प्रमुख एकांकीकार, उपलब्धियाँ एवं सीमाएँ।
- ख) स्वातंत्र्योत्तर हिन्दी नाटक :

पृष्ठभूमि, आधुनिक रंगमंच और हिन्दी नाटक, प्रारंभिक प्रयास, मोहन राकेश के नाटक, हिन्दी नाटक में रंगचेतना, अनुदित नाटक बंगला, मराठी, कन्नड़, गुजराती आदि, प्रमुख नाटककार एवं नाटक, देशी-विदेशी नाटककारों एवं नाटको का हिन्दी नाटक एवं रंगमंच पर प्रभाव, उपलब्धियाँ एवं सीमाएँ।

1. प्रयोगशील नाटक :

पृष्ठभूमि, परिस्थितियाँ, प्रयोगशीलता का अन्वेष – कथ्य के संदर्भ में, षिल्प के संदर्भ में, मंच के स्तर पर, प्रमुख प्रयोगशील नाटककार एवं नाटक, शक्ति, सीमाएँ एवं संभावनाएँ।

2. गीति नाट्य :

पृष्ठभूमि, गीति नाट्य का वैशिष्ट्य, नाटक और गीति नाट्य, प्रमुख हिन्दी गीति नाट्य, उपलब्धियाँ एवं सीमाएँ।

3. नुक्कड़ नाटक :

उद्भव एवं विकास, सामाजिक आंदोलन और नुक्कड़ नाटक, नुक्कड़ नाटक और मंच, नुक्कड़ नाटक और दर्षक, हिन्दी में नुक्कड़ नाटक आंदोलन, विशेषताएँ, शक्ति, सीमाएँ एवं संभावनाएँ।

* संदर्भ ग्रंथ *

1. हिन्दी साहित्य का दूसरा इतिहास : डॉ. बच्चनसिंह, राधाकृष्ण प्रकाशन, दिल्ली
2. हिन्दी साहित्य का इतिहास : स. डॉ. नगेन्द्र, मचूर प्रकाशन
3. द्वितीय महायुद्धोत्तर हिन्दी साहित्य का इतिहास : लक्ष्मीसागर वाष्णेय, हिन्दी परिषद, इलाहाबाद

* अंक विभाजन *

1	आलोचनात्मक प्रश्न विभाग 1 से	1 X 15 = 15
1	आलोचनात्मक प्रश्न विभाग 2 से	1 X 15 = 15
1	आलोचनात्मक प्रश्न विभाग 3 से	1 X 15 = 15
1	संक्षिप्त प्रश्न	1X 10 = 10
15	वस्तुनिष्ठ एवं अतिलघुत्तरी प्रश्न	1X 15 = 15
30	आंतरिक परीक्षा अंक	<u> = 30</u>

कुल अंक = 100

प्रश्नपत्र पत्र 5 पेपर कोड नं. (EHN – 105) : आधुनिक विमर्ष : स्त्री विमर्ष

सूचना : आधुनिक काल में हर विषय विमर्ष का प्रश्न है, किन्तु उसमें भी नारी और दलित चेतना का प्रश्न महत्त्वपूर्ण है। अतः इस पेपर में हमने नारी और दलित चेतना से संबंधित पुस्तकों का चयन किया है। इसमें दलित साहित्य का स्वरूप, परिभाषा तथा उद्भव और विकास भी पढ़ाया जाएगा।

“नारी चेतना”

1. ऐ लड़की – कृष्णा सोबती
2. दौड़ – ममता कालिया

द्वुतपाठ हेतु निम्नांकित पुस्तकें अपेक्षित है :

1. रूकोगी नहीं राधिका – उषा प्रियंवदा

* संदर्भ ग्रंथ *

1. नारी चेतना और कृष्णा सोबती के उपन्यास। – डॉ.गीता सोलंकी
2. दलित साहित्य का सौन्दर्य शास्त्र – ओमप्रकाश वाल्मीकि
अनुवादक रमणीका गुप्ता
3. चिंतन की परंपरा और दलित साहित्य – श्योराजसिंह बेचैन

* अंक विभाजन *

2	व्याख्याएँ	2 X 10 = 20
2	आलोचनात्मक प्रश्न	2 X 15 = 30
1	संक्षिप्त प्रश्न	2 X 06 = 06
14	वस्तुनिष्ठ एवं अति लघुत्तरी प्रश्न	14 X 1 = 14
30	आंतरिक परीक्षा अंक	<u> = 30</u>

कुल अंक = 100

कच्छ युनिवर्सिटी

यू.जी.सी मॉडल आधारित

2010 – 14 की नई परीक्षाओं के लिए निर्धारित पाठ्यक्रम

एम. ए हिन्दी (Semester System)

(Choice based credit system)

भाग 1

(Semester 2)

प्रश्नपत्र पत्र 6 पेपर कोड नं. (CHN-106) : हिन्दी गद्य

सूचना :

हिन्दी विषय के विद्यार्थियों को "हिन्दी गद्य" में सुविधानुसार समस्त गद्य साहित्य में से पुस्तकों की सामाजिक एवं सांस्कृतिक मूल्यवत्ता को दृष्टि में रखकर तत्कालीन समय के लिए योग्य मानते हुए उपन्यास, नाटक आदि विधाओं को पाठ्यक्रम के लिए निश्चित किया गया है।

1. मेरी श्रेष्ठ व्यंग्य रचनाएँ(निबंध) – हरिषंकर परसाई, प्र. नेशनल पब्लिशिंग हाऊस, दिल्ली

निम्नलिखित रचनाएँ परीक्षालक्षी :

1. वैष्णव की फिसलन
2. एक लड़की पाँच दीवाने
3. साहब महत्त्वकांक्षी
4. एक तृप्त आदमी
5. निंदारस
6. बेईमानी की परत
7. राम का दुःख मेरा दुःख
8. घायल वसंत
9. पहला सफेद बाल
10. दो नाक वाले लोग
11. हनुमानजी अदालत में
12. संस्कारों और शास्त्रों की लड़ाई

2. सदियों से (कहानी संग्रह) — राजी सेठ, वाग्देवी प्रकाशन, बीकानेरी

द्रुतपाठ हेतु निम्नांकित पुस्तकें अपेक्षित हैं :

1. मन्नू भंडारी की प्रतिनिधि कहानियाँ— राजकमल प्रकाशन प्राइवेट लि., 1बी, नेताजी सुभाष मार्ग, नई दिल्ली 110002

* संदर्भ ग्रंथ *

1. आँखन देखी — कमला प्रसाद, वाणी प्रकाशन, दिल्ली
2. हिन्दी के श्रेष्ठ व्यंग्यकार — सुंदरलाल कथोरिया, राधा कृष्ण प्रकाशन
3. हिन्दी कहानी : स्वरूप और संदर्भ— गिरिषंकर अवस्थी
4. आधुनिक हिन्दी कहानीयों में युवा— डॉ. पद्मा चामले
मानसिकता
5. आधुनिक हिन्दी कहानीयों में वर्णित— डॉ. ज्ञान चन्द्र शर्मा
सामाजिक व्यथा

* अंक विभाजन *

2	व्याख्याएँ	2 X 10 = 20
2	आलोचनात्मक प्रश्न	2 X 15 = 30
1	संक्षिप्त प्रश्न	1 X 06 = 06
14	वस्तुनिष्ठ एवं अति लघुत्तरी प्रश्न	14 X 1 = 14
30	आंतरिक परीक्षा अंक	<u> = 30</u>

कुल अंक = 100

प्रश्नपत्र पत्र 7 पेपर कोड नं. (CHN-107) : मध्यकालीन काव्य

सूचना : हिन्दी साहित्य का मध्यकाल अपनी विषिष्ट प्रवृत्तियों और रचनाओं के लिए सराहनीय है। यह पाठ्यक्रम पूर्वमध्यकालीन (भक्तिकालीन) काव्य लोक-जागरण और लोकमंगल का नवीन स्वर लेकर आया है। इसने भारत की भावनात्मक एकता और सांस्कृतिक परंपरा को सुरक्षित रखा है। उत्तरमध्यकालीन (रीतिकाल) काव्य अपनी कलात्मक अभिव्यंजना में बेजोड़ है। इनका अध्ययन समाज, संस्कृति और युग की धड़कनों को समझने के लिए अनिवार्य है।

1. भ्रमरगीत सार — सूरदास, संपादक — आ. रामचन्द्र शुक्ल,
प्र. कमल प्रकाशन, नई दिल्ली
- व्याख्या हेतु पद संख्या — 21 से 70 तक
2. तुलसीदास : अयोध्याकाण्ड — गीता प्रेस, गोरखपुर
(रामचरितमानस) —
- व्याख्या हेतु पद संख्या — 1 से 100 तक

द्रुतपाठ हेतु निम्नांकित पुस्तकें अपेक्षित हैं :

1. पद्मावत — मलिक मोहम्मद जायसी
- * संदर्भ ग्रंथ *

1. सूर मीमांसा : ब्रजेश्वर वर्मा
2. तुलसी : उदयभानु
3. महाकवि सूरदास : नंददुलारे वाजपेयी
4. गोस्वामी तुलसीदास : आ.सीताराम

* अंक विभाजन *

2	व्याख्याएँ	2 X 10 = 20
2	आलोचनात्मक प्रश्न	2 X 15 = 30
1	संक्षिप्त प्रश्न	1 X 06 = 06
14	वस्तुनिष्ठ एवं अति लघुत्तरी प्रश्न	14 X 1 = 14
30	आंतरिक परीक्षा अंक	<u> = 30</u>

कुल अंक = 100

प्रश्नपत्र पत्र 8 पेपर कोड नं. (CHN-108) : काव्यशास्त्र एवं साहित्यलोचन

सूचना : रचना के वैशिष्ट्य एवं मूल्यबोध के उद्घाटन के लिए काव्यशास्त्र और साहित्यालोचन का ज्ञान अपरिहार्य है। इनसे साहित्यिक समझ विकसित होती है। वह दृष्टि मिलती है, जिसके आधार पर साहित्य के मर्म और मूल्यवत्ता की वास्तविक परख की जा सके। सामाजिक-सांस्कृतिक परिवेश के साथ रचना का आस्वाद प्राप्त करने, रचना को उसकी समग्रता में समझने और जाँचने – परखने के लिए भारतीय और पाश्चात्य काव्यशास्त्र तथा हिन्दी के निजी साहित्यलोचन का अध्ययन समीचीन है।

विभाग क : पाश्चात्य काव्य शास्त्र।

1. अरस्तू – अनुकरण सिद्धांत और ट्रेजडी (त्रासदी) विवेचन
2. लोंजाइनस – उदात्त की अवधारणा।
3. कॉलरिज – कल्पना सिद्धांत और ललित कल्पना।
4. टी.एस. इलियट – परंपरा की परिकल्पना और वैयक्तिक प्रज्ञा, निर्व्यक्तिकता का सिद्धांत
5. मैथ्यू ऑर्नल्ड के काव्य सिद्धांत

विभाग ड :

1. सिद्धांत और वाद – अभिजात्यवाद, अस्तित्ववाद।
2. आधुनिक समीक्षा की विषिष्ट प्रवृत्तियाँ – संरचनावाद, शैलीविज्ञान, विखंडनवाद और उत्तर आधुनिकवाद।
3. हिन्दी आलोचना की प्रमुख प्रवृत्तियाँ :
शास्त्रीय, व्यक्तिवादी, ऐतिहासिक, तुलनात्मक, प्रभाववादी, मनाविप्लेषणवादी, सौंदर्यशास्त्रीय, शैलीवैज्ञानिक और समाजशास्त्रीय प्रवृत्तियाँ।

* संदर्भ ग्रंथ *

1. पाश्चात्य काव्यशास्त्र : डॉ.भगीरथ मिश्र
2. पाश्चात्य काव्यशास्त्र : डॉ.निर्मला जैन और कुसुम बाँहिया

✱ अंक विभाजन ✱

1 आलोचनात्मक प्रश्न 'अ' विभाग से $1 \times 20 = 20$

1 आलोचनात्मक प्रश्न 'ब' विभाग से $1 \times 20 = 20$

2 संक्षिप्त प्रश्न $2 \times 10 = 20$

10 वस्तुनिष्ठ एवं अतिलघुत्तरी प्रश्न $1 \times 10 = 10$

30 आंतरिक परीक्षा अंक $\underline{\hspace{2cm}} = 30$

कुल अंक = **100**

प्रश्नपत्र पत्र 9 पेपर कोड नं. (CHN-109) :

स्वातंत्र्योत्तर हिन्दी सा. का इतिहास सन् 1990 तक

सूचनाएँ :

1. इतिहास का प्रश्न पत्र होने के कारण किसी प्रवृत्ति या विधा का विकास एवं ऐतिहासिक महत्व से संबंधित प्रश्न अपेक्षित है।
2. इतिहास से संबंधित प्रश्नों के उत्तर में पृष्ठभूमि, परिस्थितियाँ, विधा या प्रवृत्ति का अभिप्राय प्रारंभ, नामकरण, अन्य विधा या प्रवृत्ति से अंतर, कथ्य और षिल्पगत विशेषताएँ, प्रमुख रचनाकार एवं रचनाएँ, उपलब्धियाँ एवं सीमाएँ आदि मुद्दे हो सकते हैं।
3. इस प्रश्नपत्र में से प्रत्येक विभाग से प्रश्न पूछे जाने चाहिए। अंक विभाजन में स्पष्ट है।

विभाग 1 : स्वातंत्र्योत्तर हिन्दी निबंध कहानी एवं जीवनपरक साहित्य

क) स्वातंत्र्योत्तर हिन्दी निबंध :

1. विचार प्रधान निबंध
2. ललित निबंध
3. हास्य एवं व्यंग्य प्रधान निबंध
4. समीक्षात्मक निबंध

ख) स्वातंत्र्योत्तर हिन्दी कहानी :

हिन्दी कहानी आंदोलन :

नयी कहानी, अकहानी, समान्तर कहानी, समकालीन कहानी तथा अन्यय कहानी आंदोलन।

ग) जीवनी, आत्मकथा, संस्मरण, रेखाचित्र।

विभाग 2 स्वातंत्र्योत्तर हिन्दी आलोचना : आलोचना का विकास

आचार्य शुक्ल का योगदान और हिन्दी आलोचना

1. काव्यषास्त्रीय आलोचना
2. स्वच्छन्दतावादी आलोचना
3. मार्क्सवादी आलोचना
4. नयी आलोचना
5. मनोविश्लेषणावादी आलोचना
6. शैली वैज्ञानिक आलोचना

विभाग 3 : गुजरात का स्वातंत्र्योत्तर हिन्दी साहित्य

क) स्वातंत्र्योत्तर काव्य – प्रबंध काव्य, गीत एवं गज़ल, समकालीन बोध और गुजरात की हिन्दी कविता।

ख) स्वातंत्र्योत्तर उपन्यास साहित्य।

- ग) स्वातंत्र्योत्तर कहानी।
घ) स्वातंत्र्योत्तर निबंध साहित्य।

* संदर्भ ग्रंथ *

1.	हिन्दी साहित्य का दूसरा इतिहास	:	डॉ. बच्चनसिंह, राधाकृष्ण प्रकाशन, दिल्ली
2.	हिन्दी साहित्य का इतिहास	:	स. डॉ. नगेन्द्र, मयूर प्रकाशन
3.	द्वितीय महायुद्धोत्तर हिन्दी साहित्य का इतिहास	:	लक्ष्मीसागर वाष्णेय, हिन्दी परिषद, इलाहाबाद
4.	गुजरात का स्वातंत्र्योत्तर हिन्दी लेखन	:	डॉ. रघुवीर चौधरी, डॉ. आलोक गुप्त।

* अंक विभाजन *

1	आलोचनात्मक प्रश्न	विभाग 1 से	1 X 15 = 15
1	आलोचनात्मक प्रश्न	विभाग 2 से	1 X 15 = 15
1	आलोचनात्मक प्रश्न	विभाग 3 से	1 X 15 = 14
2	संक्षिप्त प्रश्न		2 X 08 = 16
10	वस्तुनिष्ठ एवं अतिलघुत्तरी प्रश्न		1X 10 = 10
30	आंतरिक परीक्षा अंक		<u> = 30</u>

कुल अंक = **100**

सूचना : आधुनिक काल में हर विषय विमर्ष का प्रश्न है, किन्तु उसमें भी नारी और दलित चेतना का प्रश्न महत्त्वपूर्ण है। अतः इस पेपर में हमने नारी और दलित चेतना से संबंधित पुस्तकों का चयन किया है।

दलित चेतना

1. आज बाज़ार बंद है (उपन्यास) — मोहनदास नैमिषराय
2. सलाम (कहानी संग्रह) — ओमप्रकाश वाल्मीकि

(चयनित दस कहानियाँ : सलाम, सपना, बैल की खाल, भय, कहाँ जाए सतीश, गौहत्या, ग्रहण, बिरम की बहू, पच्चीस चौका डेढ़ सौ, कुचक)

द्वुतपाठ हेतु निम्नांकित पुस्तकें अपेक्षित हैं :

1. बाज़ार के बीच बाज़ार के खिलाफ — प्रभा खेतान

* संदर्भ ग्रंथ *

1. दलित साहित्य का सौन्दर्य शास्त्र — डॉ. शरणकुमार लिंगबालय
2. समकालीन हिन्दी पत्रकारिता में
दलित उवाच — शाहुराज सिंह बेचेन

* अंक विभाजन *

2	व्याख्याएँ	2 X 10 = 20
2	आलोचनात्मक प्रश्न	2 X 15 = 30
1	संक्षिप्त प्रश्न	1 X 06 = 06
14	वस्तुनिष्ठ एवं अति लघुत्तरी प्रश्न	14 X 1 = 14
30	आंतरिक परीक्षा अंक	<u> = 30</u>

कुल अंक = 100

Department of English

**Krantiguru Shyamji Krishna Verma
Kachchh University, BHUJ.**

CHOICE BASED CREDIT SEMESTER SYSTEM

THIS IS A COMMON SYLLABUS FOR

MA Regular

(UNIVERSITY DEPARTMENT)

Internal: External - 30:70

MA EXTERNAL

Fully External Evaluation 70% made into 100%

New Syllabus (Semester 1 & 2)

Effective From July : 2012

Sr. Nos.	CODE NO:	NAME OF PAPER	CREDIT
		SEMESTER : 1	
1.	CCT01	Genre based Canonical Studies Reading Poetry	04
2.	CCT02	Genre based Canonical Studies- Reading Drama	04
3.	CCT03	Genre based Canonical Studies Reading Novel	04
4.	ECT01 (A)	Social History of England	04
		OR	
	ECT01 (B)	Effective Business Communication	
5.	ICT01	Basic English Grammar	04
		SEMESTER : 2	
6.	CCT04	Understanding Criticism	04
7.	CCT05	Colonial Indian Poetry and Drama in English	04
8.	CCT06	Colonial Indian Novel in English	04
9.	ECT02 (A)	History of English Literature	04
		OR	
	ECT02 (B)	Language and Linguistics	
10.	ICT02	Simple Literary Texts and their Ideational Politics	04

MA Regular UNIVERSITY DEPARTMENT

Internal: External ratio 30:70

Credits:	12 Core papers	12 @ 4 Credits per = 48	
	06 Electives	06@ 4 Credits Per = 24	
	02 interdisciplinary courses	02@ 4 credits per = 08	
	02 foundation courses	02@ 4 credits per = 08	
Total Credits			88 Credits

MA EXTERNAL

Credits:	12 Core papers	12 @ 4 Credits per = 48	
	06 Electives	06@ 4 Credits Per = 24	
	02 interdisciplinary courses	02@ 4 credits per = 08	
Total Credits			80 Credits

External Examination Pattern

Common Question paper of Five Questions for each paper, with or without sub-division/s and with or without internal choice/s, evaluated @14 marks for each question (14 X 5 = 70) for MA regular

Internal evaluation pattern

Internal evaluation where applicable is a tri-modular evaluation process, with each of the modes carrying equal weight of 10 Marks each and which are for a total of 30 (thirty) marks. This is consistent with the general suggested norms of 30:70 internal/ external divide/division where the internals are for 30 marks only.

- Mode 1: The students will do a presentaton
- Mode 2: Students will write a formal essay.
- Mode 3: Students will write a formal seminar paper

No teacher however, has the facility to do away with the other two modes because they are skill-based and deemed part of the curriculum.

Note:

The department of English offers 2 interdisciplinary papers for Sem I and Sem II in Sem I and Sem II for students who offer Sanskrit and Gujarati as the main subjects

Sem : I

ICT : 01 Basic English Grammer

Sem : II

ICT : 02 Simple Literary Texts and their Ideational Politics

SEMESTER: I

COURSE: CCT01 Genre based Canonical Studies-Reading Poetry

CREDIT : 04

Total Marks for MA Regular : 70

Total Marks for MA External: 100

Prescribed Texts

Unit I

A. Epic

Milton: Paradise Lost Book I

B. Song

Blake: Songs of Innocence, Chimney sweeper, The Lamb, A Cradle Song

Blake: Songs of Experience, Chimney sweeper, The Tyger, A Poison tree

Unit II A.

Sonnet

Spenser: One Day I wrote her name;

Shakespeare: Love's Omnipresence

Milton: On his Blindness;

Shelley: Ozymandius

Hopkins: Windhover

Yeats: Leda and the Swan

Barret Browning: How do I love thee

B. Lyric

Coleridge: Kublah Khan

Wordsworth: Lucy Gray

Wordsworth: Lucy Poems

Wordsworth: Daffodils

Unit III

A. Ballad

Sir Walter Scott: Lochinvar

Keats: La belle dame sans merci

Tennyson: Lady of Shalott

B. Dramatic Monologue

Robert Browning: My last Duchess

Unit IVA. **Long Verse**

Tennyson: Thithonus

Arnold : Dover Beach

B. Imagistic long Verse

Sir Francis Thompson: Hound of Heaven

Unit V

A. The Odes

Grey : Bard

Shelley : Ode to the westwind

B. Elegy

Thomas Gray : Elegy written in a country churchyard

Shelley Adonis

Arnold: Thrysis

W. H. Auden : On the death of Yeats

Recommended Reading

Gardner, W.H. and Mackenzie, N.H. (eds.) : Gerald Manley Hopkins : A Selection of His Poems, Fourth Edition, The Society of Jesus, 1967.

Press, John : A Map of Modern English Verse, Oxford University Press, London. Oxford.New York, 1969.

External Examination Pattern

Common Question paper of Five Questions for each paper, with or without sub-division/s and with or without internal choice/s, evaluated @14 marks for each question (14 X 5 = 70) for MA regular

SEMESTER: I

COURSE: CCT02 Genre based Canonical Studies -Reading Drama

CREDIT : 04

Total Marks for MA Regular : 70

Total Marks for MA External: 100

Prescribed Texts

Unit I   **Shakespearean Tragedy**

Shakespeare: King Lear

Unit II Shakespearean Comedy

Shakespeare: As You Like It

Unit III   **Comedy of Manners**

Oliver Goldsmith: She stoops to Conquer

Unit IV Realistic Drama

Brecht: Mother Courage

Unit V   **Absurd Drama**

Beckett : Waiting for Godot

Secondary Reading:

Alspach, Russell (ed.) : The Variorum Edition of the Plays of W.B. Yeats, Macmillan, London, 1966.

‘Aeschylus, Sophocles, Euripides, Aristophanes’, Great Books of the Western World, Volume 4, Encyclopaedia Britannica Ltd, Chicago, 1993.

Camus, Albert : Caligula & Three Other Plays, Vintage Books, New York, 1958.

Camus, Albert : The Myth of Sisyphus and Other Essays, Vintage International, New York, 1991.

External Examination Pattern

Common Question paper of Five Questions for each paper, with or without sub-division/s and with or without internal choice/s, evaluated @14 marks for each question (14 X 5 = 70) for MA regular

SEMESTER: I

COURSE: CCT03 Genre based Canonical Studies- Reading Novel

CREDIT : 04

Total Marks for MA Regular : 70

Total Marks for MA External: 100

Prescribed Texts

Unit I Picaresque Novel

. Defoe : Moll Flanders

Unit II Gothic Novel

. Mary Shelley: Frankenstein

unit III Historical Novel

. Walter Scott: Ivanhoe

Unit IV Realistic Novel

. Charles Dickens: Hard Times

Unit V Satirical Novel

. George Orwell: Animal Farm

Secondary Reading:

1. Ulysses by James Joyce
2. A Portrait of the Artist as a Young Man by James Joyce
3. Brave New World by Aldous Huxley
4. Nineteen Eighty-Four George Orwell
5. To the Lighthouse by Virginia Woolf
6. Money Martin Amis
7. Nostromo by Joseph Conrad
8. The Rainbow by D. H. Lawrence
9. Women in Love by D. H. Lawrence
10. Tropic of Cancer by Henry Miller

External Examination Pattern

Common Question paper of Five Questions for each paper, with or without sub-division/s and with or without internal choice/s, evaluated @14 marks for each question(14 X 5 = 70) for MA regular

SEMESTER: I

COURSE: ECT01 (A) Social History of England

CREDIT : 04

Total Marks for MA Regular : 70

Total Marks for MA External: 100

Prescribed Text :

English Social History by G.M.Trevelyan, The English Library, 1944

(The Whole Text)

Unit I Chaucer's England to Shakespeare's England

Unit II Shakespear's England to Restoration England

Unit III Restoration England to Johnson's England

Unit IV Johnson's England to Corbett's England

Unit V Corbett's England to 1901.

External Examination Pattern

Common Question paper of Five Questions for each paper, with or without sub-division/s and with or without internal choice/s, evaluated @14 marks for each question(14 X 5 = 70) for MA regular

SEMESTER: I

COURSE: ECT01 (B): Effective Business Communication

CREDIT : 04

Total Marks for MA Regular : 70

Total Marks for MA External: 100

Prescribed Text:

Effective Business Communication by Francis Soundararaj, Macmillan, India, 2008.

Unit I Communication: Meaning, Significance and Process

Information Flow: Directions of Communication

Channel, Media and Types of Communication

Unit II Oral and Aural Communication

Oral Communication: Paralinguistics

Non-Verbal Communication: Paralanguage

Unit III Formal and Informal Communication

Reading Skills for Business Communication

Verbal Communication: The Written Channel

Unit IV Parts and Layouts of Letters

Reports and Proposals

Written Communication: Condensed Writing and its Use in Business Transactions

Unit V Working in Groups

Barriers to Communication

Business Correspondence

External Examination Pattern

Common Question paper of Five Questions for each paper, with or without sub-division/s and with or without internal choice/s, evaluated @14 marks for each question (14 X 5 = 70) for MA regular

SEMESTER: I

COURSE: ICT01 : Basic English Grammar

CREDIT : 04

Total Marks for MA Regular : 70

Total Marks for MA External: 100

Unit I Words (Subject, Object, Verb)
Simple sentences (SVO + A +C+)

Unit II Parts of Speech

The Tenses

Unit III Complex sentences /clauses (Case, mood, Pronoun, direct: indirect, active:passive and article Sensitive)

Unit IV Simple Comprehension (register -based)

Unit V Simple Precies . (register -based)

External Examination Pattern

Common Question paper of Five Questions for each paper, with or without sub-division/s and with or without internal choice/s, evaluated @14 marks for each question(14 X 5 = 70) for MA regular

Internal evaluation pattern

Internal evaluation where applicable is a tri-modular evaluation process, with each of the modes carrying equal weight of 10 Marks each and which are for a total of 30 (thirty) marks. This is consistent with the general suggested norms of 30:70 internal/ external divide/division where the internals are for 30 marks only.

- Mode 1: The students will do a presentaton
- Mode 2: Students will write a formal essay.
- Mode 3: Students will write a formal seminar paper

No teacher however, has the facility to do away with the other two modes because they are skill-based and deemed part of the curriculum.

SEMESTER: II

COURSE: CCT04 Understanding Criticism

CREDIT : 04

Total Marks for MA Regular : 70

Total Marks for MA External: 100

Unit I An Apology for poetry by Sir Philip Sidney

Unit II Preface to Shakespeare by Samuel Johnson

Unit III Selections from the Biographia Literaria by S. T. Coleridge (Chapters XIV, XVII and XVIII)

Unit IV Tradition and Individual Talent by T.S. Eliot

Unit V Myth, Fiction and Displacement by Northrope Fry

LITERARY HISTORY AND CRITICISM

Abrams, M.H. : A Glossary of Literary Terms, A Prism Books Pvt. Ltd., Bangalore, India, 1993.

Eliot, T.S : On Poets and Poetry,

Eliot, T.S : The Sacred Wood: Essays on Poetry and Criticism, The Fountain Library, Methuen & Co. Ltd. , London, 1934.

Eliot, T.S : The Use of Poetry and the Use of Criticism, faber and faber, London, 1933.

Empson, William : Seven Types of Ambiguity, A Pelican Book, Penguin Books, Hammondsorth, 1961.

External Examination Pattern

Common Question paper of Five Questions for each paper, with or without sub-division/s and with or without internal choice/s, evaluated @14 marks for each question (14 X 5 = 70) for MA regular

SEMESTER: II

COURSE: CCT05 Colonial Indian Poetry and Drama in English

CREDIT : 04

Total Marks for MA Regular : 70

Total Marks for MA External: 100

Prescribed Texts :

Unit I Indian Poetry in English, An Anthology, edited by Makarand Paranjape, Macmillan, 1993, RP2007.

Henry Derozio : The Harp of India

Toru Dutt : Sita

Manmohan Ghose : The Garden Passion

Sri Aurobindo: Life and Death

Sarojini Naidu : Destiny

Unit-II Indian Poetry in English, An Anthology, edited by Makarand Paranjape, Macmillan, 1993, RP2007.

Tagore : Playthings

Sri Anand Acharya : My Death

Puran Singh : The Fixed Star

Humayun Kabir : Birthday

Dom Moraes : A Letter

Unit III Rabindranath Tagore: Gitanjali (The Whole Book)

Unit IV Rabindranath Tagore: Sanyasi or the Ascetic

Unit V Rabindranath Tagore: Sacrifice

Secondary Reading:

1. Macaulay's Minute, 1835.

Recommended Reading

1. K.R.S. Iyengar, Indian Writing in English, Bombay, 1962.

2. M.K. Naik, A History of Indian English Literature, Sahitya Akademi, Delhi, 1982.

3. M.K. Naik, Aspects of Indian Writing in English, Macmillan, Delhi, 1979.

External Examination Pattern

Common Question paper of Five Questions for each paper, with or without sub-division/s and with or without internal choice/s, evaluated @14 marks for each question(14 X 5 = 70) for MA regular

SEMESTER: II

COURSE: CCT06 Colonial Indian Novel in English (1820s – 1940s)

CREDIT : 04

Total Marks for MA Regular : 70

Total Marks for MA External: 100

Unit -I : Bankim Chandra Chatterjee: Rajmohan's Wife

Unit -II : R. K. Narayan, Waiting for the Mahatma

Unit -III : Mulk Raj Anand: Coolie

Unit -IV : Raja Rao: Kanthapura

Unit -V : Kamala Markandaya, Nector in a Sieve

Secondary Reading:

1. Behram Malabari, The Indian Eye on English Life, 1885.
2. Cornelia Sorabji, The Sun Babies, 1904.
3. Krupabai Sattianandan, Saguna
4. Nirad C. Chaudhari's The Autobiography of An Unknown Indian, 1951.
5. M.K. Gandhi, The Selected Works of Mahatma Gandhi, Vol. III, The Basic Works, 1968.

Recommended Reading

Meenakshi Mukherjee, Realism and Reality: The Novel and Society in India, Oxford University Press, Delhi, 1985.

External Examination Pattern

Common Question paper of Five Questions for each paper, with or without sub-division/s and with or without internal choice/s, evaluated @14 marks for each question(14 X 5 = 70) for MA regular

SEMESTER: II

COURSE: ECT02 (A) : History of English Literature

CREDIT : 04

Total Marks for MA Regular : 70

Total Marks for MA External: 100

Prescribed Text

Legouis Cazamian : A History of English Literature, Revised edition, Macmillan, India, 1981 (The Whole Book)

Unit I: The Age of Chaucer and the Elizabethan Age (Major literary authors) movements and

Unit II: The Caroline and Restoration Age (Major literary movements and authors)

Unit III: The Augustan Age and the Romantic Age (Major literary and authors) movements

Unit IV: The Victorian Age (Major literary movements and authors)

Unit V: The Modern Age (Major literary movements and authors)

External Examination Pattern

Common Question paper of Five Questions for each paper, with or without sub-division/s and with or without internal choice/s, evaluated @14 marks for each question(14 X 5 = 70) for MA regular

SEMESTER: II

COURSE: ECT02 (B) Language and Linguistics

CREDIT : 04

Total Marks for MA Regular : 70

Total Marks for MA External: 100

**Prescribed Text: Language and Linguistics – An introduction by John Lyons,
Cambridge University Press, 1981**

Unit I Language

Linguistics

Unit II The sound of language

Unit III   Grammar

Semantics

Unit IV Language – change

Some modern schools and movements

Unit V   Language and mind

Language and society

Language and culture

External Examination Pattern

Common Question paper of Five Questions for each paper, with or without sub-division/s and with or without internal choice/s, evaluated @14 marks for each question (14 X 5 = 70) for MA regular

SEMESTER: II

COURSE: ICT02 Simple Literary Texts and their Ideational Politics

CREDIT : 04

Total Marks for MA Regular : 70

Total Marks for MA External: 100

Unit I

Poetry

Tagore : The Child (1931)

Sarojini Naidu : A Rajput Love Song

Nissim Ezekiel : Enterprise

Keki Daruwalla : Ruminations

Imtiaz Dharker: Another Woman

(Indian Poetry in English, An Anthology, edited by Makarand Paranjape,
1993, RP2007.

Macmillan,

Unit II Prose

Gandhi: Hind Swaraj

Unit III

Drama

Synge : Riders to the Sea

Unit IV Short story

Nathaniel Hawthorne, The Minister's Black Veil

Unit V

Novel

Jane Austen : Pride and Prejudice

External Examination Pattern

Common Question paper of Five Questions for each paper, with or without sub-division/s and with or without internal choice/s, evaluated @14 marks for each question (14 X 5 = 70)

Internal evaluation pattern

Internal evaluation where applicable is a tri-modular evaluation process, with each of the modes carrying equal weight of 10 Marks each and which are for a total of 30 (thirty) marks. This is consistent with the general suggested norms of 30:70 internal/ external divide/division where the internals are for 30 marks only.

Mode 1: The students will do a presentation

Mode 2: Students will write a formal essay.

Mode 3: Students will write a formal seminar paper

No teacher however, has the facility to do away with the other two modes because they are skill-based and deemed part of the curriculum.